יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem

הײנט 8 זײטען

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 292 | לאדז, מיטוואך, ב׳ טבת תרצ״ד | עלפטער יאהרגאנג | Łódź, Środa, 20 grudnia 1933 r. | № 292

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

בירגער זאל מען נישט טארן ארויסשיקען

ביז זיי וועלן בעקומען אריינפאהר-דערלויבענישן און וויזעס אין אנדערע לענדער

פאריז, 19 (ספ. טעל.)

די אינטערנאציאנאלע בעראטונגס-קאמיסיע בנוגע די פליטים-ענינים האט פארענדיגט די ארבייטען פון איהר 6-טער סעסיע.

די קאמיסיע האט אנגענומען א רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט געפאדערט, אז דאס ארויסשיקען בירגער פון פערשידענע לענדער זאל נישט אדורכגעפיהרט ווערען, ביז די דאזיגע בירגער, וואס דארפען ארויסגעשיקט ווערען, וועלען נישט בעקומען קיין דערלויבענישען און וויזעס אויף אריינצופאהרען אין אנ׳אנדער לאנד.

פאל באנקור קומט קיין ווארשא דעם 16. יאנואר

פאריז, 19 (ספ. טעל.)

דער טערמין פון פאל באנקור׳ס רייזע קיין ווארשא איז בעשטימט געווארען אויפ׳ן 16-טען יאנואר 1934.

זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים

ווארשא, 19. (טעלעפאניש).

היינט אינדערפריה זענען אין דער בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים פארגעקומען בעראטונגען איבער בודזשעט פון אינערן-מיניסטעריום.

עס האט גערעדט דער מיניסטער פיעראצקי.

נייער יאפאנישער אמבאסאדאר אין אמעריקא

לאנדאן, 19. (ספ. טעל.)

פון טאקיא איז מען מודיע א׳ דער קייסער האט אנגעטע׳געשריבען א נאמינאציע פאר דעם בידאיצטיגען געזאנדטען אין האאג, הירואשי סאיטא, אויף דעם פאסטען פון אנ׳אמבאסאדאר אין וואשינגטאן.

דער נייער אמבאסאדאר ווערט געהאלטען פאר איינעם פון די בעדייטענדסטע מומחים און דער יאפאנישער דיפלאמאטיע.

די ארבייטסלאזיגקייט אין איטאליען וואקסט

רוים, 19. (ספ. טעל.)

לויט דער אפיציעלער סטאטיסטיק איז די צאהל ארבייטסלאזע אין משך פון חודש נאוועמבער געוואקסען מיט העכער הונדערט טויזענד מאן.

דעם 30 נאוועמבער ה.י. זענען געווען 1 מיליאן 66.215 ארבייטסלאזע, ד.ה. מיט 103.347 פערזאן מעהר ווי דעם 31 אקטאבער.

געשטארבען דער דאלאי-לאמא

להאסא, 19. (ספ. טעל.)

בעקענט איז אין להאסא געשטארבען דער דאלאי-לאמא אין עלטער פון 60 יאהר.

אין אלץ זענען שולדיג די יודען

בערלין, (י.ט.א.) דער פיהרער פון דייטשען ארבייטס-פראנט ד״ר לעי איז ארויסגעטרעטען אויף א מאסען-פערזאמלונג אין בערלינער ספארט-פאלאסט מיט א רעדע, אין וועלכער ער האט לוים׳ן בעריכט אין „פעלקישען בעאבאכטער" נעזאגט צוו. אנד. וואנדערנדיג איבער די פאבריקען פון דייטשלאנד האב איך געזעהען, אז מיר האבען שטארק געזינדיגט לגבי דעם דייטשען ארבייטער. דייטשלאנד האט די בעסטע אונטערנעהמער, אינזשינירען און כעמיקער, דער יוד האט זיך אבער ארום די ארומגעפלאנטערט און האט אלץ קאלץ געמאכט.

גרויסער קאמוניסטען-פראצעס אין דייטשלאנד

בערלין, 19 (ספ. טעל.)

אין א פראצעס, וואס איז פארגעקומען אין אלטאנא געגען 24 קאמוניסטען, וואס זענען געמשפט געווארען אלס בעשולדיגטע אין אנ׳אנפאל אויף א שטורמיסטען-לאקאל — זענען 17 פערזאן פערמשפט געווארען פון 3 ביז 7 יאהר טורמע

300 דער׳הרג׳עטע פון א שטורם-ווינט

באמבעי, 19. (טעלעפאניש).

שבת האט אין ריאן פון מאדראס געבושעוועט א ציקלאן. 300 מענשען אנ׳ערך זענען הערהרגעט געווארען. עטליכע הונדערט פערזאן זענען געבליבען אהן א דאך איבערן קאפ.

זאל פילהארמאניע
20 נארוטאוויטשא 20

אונטערן פראטעקטאראט פון יודישען ליטעראטען- און זשורנאליסטען-פעראיין אין ווארשא און יודישען פען-קלוב

היינט, מיטוואך (לעצטער טאג חנוכה)

פייערליכע אקאדעמיע

לכבוד דעם XX יובל — פון דער
יאריגער ליטעראַרישער און קינסטלערישער טעטיגקייט פון

משה בראדערזאן

אנטיילנעהמער:

רעד. י. אונגער
רעד. ש. וואגמאן (ווארשא)
רעד. נחמן מייזיל (ווארשא)
איציק מאנגער (רומעניען)
ז. סעגאלאוויטש (ווארשא)
רעד. לאזאר פוקס
זלמן רייזען (ווילנא)
ד״ר י. שיפער (ווארשא)

אין קאנצערט-טייל:
מ. בראדערזאן
רחל האלצער
דער טונקעלער (ווארשא)
דארא סקורי
בר. ראטשטאט
ביים קלאוויר: מ. בלומין

כאר פון דער געזעל. „שיר" אונטער דער לייטונג פון פראפ. י. פיינווישים

סאליסטין: ס. קראפיווניק

אנהייב 8.30 אווענד.

בילעטען צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע.

אפגעשטעלט די פאשיסטישע טעטיגקייט אין לעטלאנד

ריגא, 19. (ספ. טעל.)

דאס אפעלאציע-געריכט אין ריגא האט אפגעשטעלט די טעטיגקייט פון די פאשיסטישע ארגאניזאציעס אין לעטלאנד, ביז עס וועט אנגענומען ווערען אנ׳ענדגילטיגער בעשלוס אויפ׳ן פארשלאג פון אינערן-מיניסטער.

ריגא, 19. (ספ. טעל.)

דער אויסערן-מיניסטער סאלנאיס האט זיך אב געגעבען אין דימיסיע. מחמת אין סיים האבען די סאציאל-דעמאקראטען ארויסגעטראגען אנ׳אומצוטרויען פארשלאג געגען איהם.

דער פרעמיער האט נאך נישט געגעבען קיין תשובה אויף דער ביטע וועגען דימיסיע.

די רייניגונג פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין מאסקווע

מאסקווע, 19 (ספ. טעל.)

די רייניגונג פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין מאסקווע און אין דער סביבה איז פארענדיגט געווארן מיט׳ן בעשטעטיגען 400,000 קאמוניסטען און אויסשליסען אנ׳ערך 15 פראצענט מיטגלידער.

ליקווידירט איינס פון די עלטסטע יודישע באנק-הייזער אין דייטשלאנד

בערלין, (י.ט.א.) די טעג איז ליקווידירט געווארען די יודישע באנק-פירמע „אפרים מעיער און זיהן", וואס איז געגרינדעט געווארען אין האנאווער אין 1797 און איז געווען איינס פון די עלטסטע באנק-הייזער אין דייטשלאנד. די ליקווידאציע פון דער באנק האט גורם געווען, ווי עס ווערט אפיציעל אנגעגעבען, עקאנאמישע שוועריגקייטען.

אנטי-היטלעריסטישע דעמאנסטראציע אין באסטאן

באסטאן, 19. (ספ. טעל.)

א המון פון עטליכע הונדערט מאן, האט ווייטער פאר׳ן בנין פונ׳ם דייטשען קאנסולאט ארגאניזירט אנ׳אנטי היטלער דעמאנסטראציע.

צעהן פערזאן זענען א״עסטירט געווארען.

10 פראצ. פון האלענדיש-יוד. קהלה-בודזשעטען פאר דייטשע יודען

אמסטערדאם (יט״א) די עקזעקוטיווע פון פערבאנד פון יודישע קאנגרעגאציעס (סינאגאגען-קהלות) אין האלאנד האט זיך געווענדעט צו אלע קאנגרעגאציעס מיט דער אויפפאדערונג צו צאהלען א ספעציעלען 10-פראצענט-שטייער גערעכנט לויט די בודזשעטען לטובת די יודישע קהלות אין דייטשלאנד. דעם מוסטער פאר דער דאזיגער אקציע האט געגעבען די יודישע קהלה אין גראנינגען.

וועגען אנטייל פון די יודען אין דער ספארט-אלימפיאדע אין בערלין

בערלין, (יט״א). אין די קרייזען פון די אויסלענדישע דיפלאמאטען און פרעסע פארשטעהער, בעזונדערס אמעריקאנישע ווערט מיט גרויס איבטערעס באבאכטעלגט די אקציע פון דער דייטשער רעגירונג אין צוזאמענהאנג מיט דער ספארט-אלימפיאדע, וואס דארף פארקומען אין יאהר 1936 אין בערלין, בעזונדערס אין בעצוג צום צוזאג אפצושטעלען די דיסקרימינאציע געגען יודען אין ספארט. אין דער לעצטער ערקלערונג פון קאנצלער היטלער, וואס איז נאך וואס פארעפענטליכט געווארען, ווערט מיט קיין ווארט נישט דערמאנט וועגען די עקזיסטירענדע פארערצונגען געגען די יודישע ספארט-לייט. אין דער דעקלאראציע ווערט אויך בעטאנט אז ביים בויען דעם נייעם סטאדיאן אין בערלין אויף 200.000 מענשען וועלען געפינען ארבייט טויזענדער ארבייטער. אזוי ווי אבער יודען ווערען נישט צוגעלאזט צום א.ג. „ארבייטס-פראנט," וועלען די נאטירליך גארנישט געניסען דערפון, גלייכצייטיג איז נאך נישט קלאר ווי אזוי וועלען די יודען האבען די מעגליכקייט זיך צו בעטייליגען אין דער אלימפיאדע אויב די זענען אויס געשלאסען פון אלע ספארט-ארגאניזאציעס און די איינציגע אנערקענטע יודישע ספארט-ארגאניזאציעס — מכבי און די געזו. יודישע פראנט-זעלנער, קענען נישט געניסען פון קיין שום סטאדיאן אדער ספארט-פלאץ וואס געהערט צו דער מלוכה אדער צו די שטאט-פערוואלטונגען, כדי צו טרעניר ען זייערע מיטגלידער.

געגען דעם היטלער-דייטשלאנד

האט זיך אין א רעדע ארויסגעזאגט דער ליטווישער מלוכה-פרעזידענט

קאוונע, 19. (ספ. טעל.)

אין די לעצטע טעג איז אין קאוונע פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון דער רעגירונגס-פארטיי. אויף דעם דאזיגן צוזאמענפאהר האט געהאלטען א רעדע דער מלוכה-פרעזידענט סמעטאנא. ער איז שארף ארויסגעטרעטן געגען דער פאליטיק פון היטלער-דייטשלאנד און האט אונטערגעשטראכען אז דער שלום אין אייראפא קאן דערהאלטען ווערען בלויז אין פאל, ווען דער ווערסאלער טראקטאט וועט בלייבן אומבערירהרליך. ווען עס וואלט אפילו געווען — האט ער געזאגט — א נויטווענדיגקייט פון געוויסע ענדערונגען אין דעם דאזיגן טראקטאט, טארען זיי נישט געמאכט ווערען מחוץ די קאמפעטענץ ראהמען פון דער פעלקער-ליגע.

סמעטאנא האט זיך אויך ארויסגעזאגט דערפאר אז די פעלקער-ליגע מוז בלייבן ווייל זי איז ביצליך פארן אייראפעאישען שלום.

צוקומענדיג צום ענין מלוכה-רעזשימען, האט סמעטאנא אנגעוויזען אז אומעטום קומט פאר א קריזיס פון ליבעראליזם, פון דעמאקראטיע און פארלאמענטאריזם, און דעריבער מוז זיך ליטע אויך סומך זיין אויף דיסציפלין און אויטאריטעט. די קומענדע נאציאנאלע פארשטעהערשאפט פון ליטע — האט ער דערקלערט — דארף זיך שטיצען אויף בייטע יסודות — אויף קאאפעראציע-יסודות.

פערשטארקונג פון ענגלישער לופט-פליהעריי

לאנדאן, 19. (ספ. טעל.)

„דיילי טעלעגראף" דערוויסט זיך, אז דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 35־1934 וועט ענטהאלטען קרעדיטען אויף צו פערשטארקען די לופט-פליהעריי.

עס ווערט פאראויסגעזעהען דאס בויען פון 4 לופט-פליה עסקאדרעס וועלכע זאלען צייהלען 60 עראפלאנען פון נייעסטער קאנסטרוקציע.

ביז איצט פערמאגט ענגלאנד 42 לופט-פליה עסקאדרעס.

שטילשטאנד צווישן באליוויען און פאראגוואי

לאנדאן, 19. (ספ. טעל.)

די רייטער-אגענטור איז מודיע פון מאנטעווידעא, אז לויט ידיעות פון מאסגעבענדע קוועלען האט באליוויען מסכים געווען אויף א שטילשטאנד. די בעדינגונגען פון וועלכען עס וועלען מארגען בעשטימט ווערען.

דער שטילשטאנד דארף מתחייב זיין פון האלב נאכט דעם 20־טען דעצעמבער ביז האלב נאכט דעם 31 דעצעמבער.

אין משך פון דער דאזיגער צייט זאל דער פרעזידענט פון אורוגוואי און די דעלעגאטען פון דער פאן־אמעריקאנישער קאנפערענץ פעיפיהרען א פערמיטלונגס־אקציע בכדי צו ברענגען צו א דויערענדען הסכם צווישען באליוויען און פאראגוואי.

דזשאן סיימאן וועגן פאשיזם און ענטוואפנונג

לאנדאן, 19. (ספ. טעל.)

דער אויסערן־מיניסטער סער דזשאן סיימאן האט געהאלטען א רעדע אין וועלכער ער האט צוו. אנד. בעריהרט די פראגע פון דער פאשיסטישער בעוועגונג אין ענגלאנד.

דער מיניסטער איז דאבי ארויסגעטראטען געגען די דאזיגע טענדענצען און בעמערקט אז מענשען וואס בעמיהען זיך איבערצוווייזען די מאכט אין ענגלאנד צו פערדאנקען פונ'ם טיפ היטלער־מוסאליני, וועלען נישט קאנען אנווייזען ווער עס בעדארף צו זיין דער מאן פון דער פעסטער האנד. די דעמאקראטישע פארם פון הערשאפט ענטשפרעכט דעם גייסט און דער געשיכטע פון ענגלאנד.

וואס בנוגע דעם ענטוואפנונגס-פראבלעם האט סער סיימאן פעסטגעשטעלט אז די סיבה פונ'ם בייז איז דער מאנגעל אין דער אטמאספערע פאר געגענזייטיגען צוטרוי צווישען בעזונדערע מלוכות. וואס דארפען בלייבען צווישען זיך אין גוטע שכנישע בעציהונגען. די פערבעסערונג פון די בעציהונגען אין דער היינטיגער צייט וועט אויטאמאטיש פערקלענערן די הוצאות אויף בעוואפנונגען.

זיצונג פון דער אינטערנאציאנאלער-קאמיסיע צו פארשען די רייכסטאג-שרפה

לאנדאן, 19. (ספ. טעל.)

היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער אינטערנאציאנאלער קאמיסיע, וואס פארשט דעם ענין פון דער רייכסטאג־שרפה. דעם פארזיץ האט געפיהרט דער געוועזענער שוועדישער פרעמיער און לידער פון די שוועדישע סאציאליסטען בראנטינג.

בערושערי (פראנקרייך) האט אפגעגעבען א ספעציעלען בעריכט פון דעם געהילפס-קאמיטעט, וועלכער איז אוועק קיין לייפציג.

אנומרעדענדיג דעם עדות־פערהער אין לייפציג האט בארבישט פאזירט אזוינס, וואס זאל קאנען משפיע זיין אויף די איבערצייגונגען פון דער דער אינטערנאציאנאלער קאמיסיע מכוח טאנגלערס אונשולדיגקייט.

יוריסטען-קאמיטעט צו בעקעמפען דעם נאציאנאל-סאציאליזם אין אמעריקא

ניו־יארק. (יט"א). דער יודישער מיטגליד פון העכסטען געריכט אין אמעריקא מיטשעל סעי אין דער בערימטער אמעריקאנער יוריסט ארטור גארפעלד הייס, מיטגליד פון דער אינטערנאציאנאלער קאמיסיע וועלכע האט אין לאנדאן געהאט דורכגעפיהרט דעם נאציאנאלען רייכסטאג־פראצעס האבען אויפגענומען די איניציאטיווע צו שאפען אין אמעריקא א קאמיטעט צו בעקעמפען די אויסווירקונג פון דייטשען נאציאנאל־סאציאליזם אין די פאראייניגטע שטאטען. צו דעם צוועק איז שוין פארגעקומען א גרעסערע בעראטונג פון אמעריקאנער יוריסטען, אויף דער בעראטונג איז אויך בעטראכט געווארען דער פראיעקט אז דער געפלאנטער קאמיטעט זאל זיך אויך פערנעמען מיט טראגען הילף די יודישע און נישט יודישע יוריסטען וואס האבען צוליב דער „נאציאנאלער רעוואלוציע" אין דייטשלאנד פערלוירען יעדע לעבענס־מעגליכקייט.

געשטארבען הרב יצחק טווערסקי

ניו-יארק, (י.ט.א.) אין עלטער פון 31 יאהר איז דא נאך א לאנגער קראנקהייט געשטארבען הרב יצחק טווערסקי, א ברודער פון טאלנער רבי'ן.

גרויסע שפיאנאזש אפערע אין פראנקרייך

פאריז, 19. (ספ. טעל.)

פאליציי האט אנגעטראפען אויף די שפורען פון א גרויסער שפיאנאזש־אפערע, שוין 49 שעה, ווי עס דויערען די ארעסטען און רעוויזיעס. לעת עתה זענען ארעסטירט געווארען 18 פערזאן פון פערשידענע נאציאנאליטעטען און צווישען זיי אויך איינציגע פראנצויזען. איינע פון די ארעסטירטע איז די טאכטער פון א געוועז. פאריזער פאליציי־קאמיסאר.

דאנסינג-ווארייעטע
„TABARIN"
נארוטאוויטשא 20 טעל. 150-66
די גרעסטע סענסאציע! קלענסטע אויסנאבע!
היינט און טעגליך 9 אוועגד
גרויסער שלאגער-פראגראם!
4 Braun — 4 Fernando
3 Harris — Leo Spari
Five o'clock טעגליך פון 5–8
קאנסומציע 80 גר.
צוזאמען מיט בעדינונג.
2 פארכעסטן. גאבינעטען. איינטריט פריי.
אויסערדעם:
גרויסער אינטערנאציאנאלער
רינג-קאמף-טורניר
מיט'ן אנטייל פון בעקאנטע אטלעטען.

אכטונג, בעקער - מייסטער אין לאדז!
היינט, מיטוואך, דעם 20/12, 7 אוו. קומט פאר
א דרינגענדע אלגעמיינע פערזאמלונג
פון אלע בעקער-מייסטער אין לאדז
צוליב דער וויכטיגקייט פון דער טאג-ארדנונג ווערען אלע בעקער-מייסטער אין לאדז געבעטען צו קומען פינקטלין צו דער בעשטימטער צייט.
די פערוואלטונג
פון בעקער-צעך אין לאדז.

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אוועגד.

DR. MED.
FAMILIER
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 62
נעהמט אן פון 12.30 ביז 1.30 נאכמ. און פון 6.30 ביז 7.30 ביטאג

שייטלען
מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
צו בילינע פרייזען
ביי קערש, סקווערא 15

פאראפינער'ס
צו שפול-מאשינען
בעקומט מען ביליג אין דער מעכאנישע שלאסעריי
J. REDER
11. ליסטאפאד 11/13
(רוג זאכאדניא)

השבת אבדה.

פאהרענדיג פרייטאג, דעם 15 דעצעמבער, פון ווארשא קיין לאדז מיט'ן צוג וואס גייט קיין פויזען איבער קאליש, 7 א זייגער פריה, האב איך פערלוירען 4 וועקסלען אויף א סומע פון 375 זל. אויף פאלגענדע אויסשטעלער: 1) יצחק לינדענבוים, ווארשא, באלאווא 37, זשירא י. ביערושאנסקי 100 זל. צאהלבאר דעם 5 לוטי 1934. 2) מ. ווינשטיין, קאחעל, זשירא ב. מעלאמעד, 75 זל. צאהלבאר דעם 20-טען יאנואר 1934. 3) א. נוטקעוויטש, ווארשא, נאלעווקי 19, 100 זל. צאהלבאר דעם 9-טען מערץ 1934. 4) מינקענדארף א. פ. „עקאנאמיע", זלעצעניע ח. מ. גרינבערג 100 זל. צאהלבער דעם 6-טען לוטי. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען נעגען בעלוינונג אפציברענגען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט".

0589

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראזי-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

אויערען, נאז און האלז-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127 81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 11—2 און פון 5—8 אוונט.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8—1 מיטאג אן; פון 6—9 אוונט. זונטאג פון 10—1 בטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

דער לאדזער ראבינאט פאדערט אויף דערמיט אלע אהן אויסנאהם בעזיצער פון ווארשט-פאבריקען זיך צו מעלדען אין דער ראבינאט-קאנצעלאריע זונטאג, ו' טבת התרצ"ד פון 12 ביז 2 א זייגער וועגען הכשר פון זייערע פאבריקען. ווער עס וועט זיך נישט מעלדען, וועט זיין ווארשט-פאבריק געשטעלט ווערען מחוץ דער השגחה פון ראבינאט.

ועד הרבנים לעדת לודז

לאדז, ד. 19 דעצעמבער 1933.

6589

פאר
גאלד, בריליאנטען
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

וויכטיג פאר דער לאדזער בעפעלקערונג
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז עס איז ערעפענט געווארען דאס
אמבולאטאריום
ביים פעראיין „עזרת עניים"
נאדלודזקא 8, טעל. 153-99
וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו.
שיקט ארויס דאקטוירים - ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים
ווי אויך רעגטגענישע הילף
זשעמשיקעס אין דער אמבולאטאריע און אויסער דער אמבולאטאריע פאר א מיניםאלען צאהל בעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אפצאהלונגען.
די פערוואלטונג.

ס'לוינט נישט צו באקען אינדערהיים!
די בעקאנטע מיט זייער אונאיבערשטייגבארער קוואליטעט
באבעס, בוים-קוכען, מארטען, קוכען, לעקעך, צוקערווארען
עמפפעהלען די צוקערניעס:
Józef Piątkowski
Plac Wolności 4. Piotrkowska 76 Piotrkowska 126
„ZIEMIAŃSKA"

אויפרוף פון ועד הרבנים לעדת לודז.

אין די היגע צייטונגען האט זיך בעוויזען אנ'אויפרוף פון הרב מטושין, אז כאינער פלייש איז כשר למהדרין אין לאדז. אלס ראי' דערצו זאל דינען, אז נאך אין די צייטען פון הרה"ג ר' אלי' חיים מייזל זצ"ל איז מיט זיין ידיעה געבראכט געווארען כאינער פלייש קיין לאדז. די צווייטע ראי' זאל זיין, אז מיט עטליכע יאהר צוריק האט די אגודה און דער ועד הכשרות געשריבען, אז כאינער פלייש איז כשר פאר לאדז.

דער ועד הרבנים האלט דעריבער פאר זיין חוב אויפצוקלערען דער יודישער בעפעלקערונג דעם ווירקליכען מצב הענינים.

היות אין די צייטען פון הרה"ג ר' א"ח מייזל איז געווען א קלער, וואוהין כאינע געהערט – קיין טושין, צי קיין לאדז – איז מען דעמאלט געקומען צו דער החלטה, אז כאינער שחיטה זאל זיין אונטער דער השגחה פון הרב דפה.

בעת אבער די שחיטה איז לויט'ן געזעץ אריבער אין די קהלות, איז כאינע אנגעשלאסען געווארען אין דער טושינער קהלה און דאס כאינער שעכטהויז איז איינגאנצען אריבער צום הרב דשם. פון דעמאלט אן האט דער לאדזשער ראבינאט קיין שום שייכות נישט מיט דער כאינער שחיטה און האט איבער איהר נישט קיין שום השגחה.

די אלע דערמאנטע זאכען עקזיסטירען איצט שוין נישט פון לאנג. עס איז ממש אנ'עזות פון טושינער רב צו שרייבען, אז כאינער שחיטה איז כשר פאר לאדז אפילו למהדרין און מכשיר צו זיין פאר אונזער שטאט בשר-חוץ, בעת עס איז טריפה ממש מקדמונים און עס ליגט דערויף אנ'אסור חמור פונ'ם גאנצען לאדזער ראבינאט.

ווי ווייט עס איז אוממעגליך אפילו די השגחה איבער כשרות אין כאינע פאר דער גרויסער שחיטה, וואס ווערט דארט דורכגעפיהרט, קען מען דרינגען שוין פון דעם אליין, וואס בסך-הכול זענען דארט עוסק ביי דער שחיטה ביז פינף מענשען און געשאכטען ווערען פופציק בהמות א טאג.

נישט אמת זענען דערביי דעם טושינער רב'ס רייד וועגען זיין גרויסער השגחה איבער דער דאזיגער שחיטה.

דער ועד הרבנים שטעלט דעריבער פעסט, אז דאס גאנצע כאינער פלייש איז פאר לאדז טריפה און ווער עס עסט דאס דאזיגע בשר-חוץ ווערט נכשל אין מאכלות אסורות און אלע כלים זיינען זענען טריפה.

דער ועד הרבנים איז מתרה דעם טושינער רב, וועלכער איז מכשיל א רבים, אז באם עס וועט זיך בעווייזען נאך אזא מין מודעה זיינע, וועט ער צוגעצויגען ווערען אויך דורך דער מאכט צו פעראנטווארטליכקייט וידינו נקיים.

ב"ה, יום ג' ז' דחנוכה תרצ"ד.

ועד הרבנים לעדת לודז.

6838

לאָדז, 20 דעצעמבער 1933

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 20 דעצעמבער 1933

די צוויי גרויסע אַפּשניטען פון אַלוועלטליכען יודישען פראָנט

דער בעקאַנטער יודישער כלל-טוער, וויצע-פּרעזעס פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט נחום גאָלדמאַן האָט די טעג געהאַלטען אין קראָקאַ אַ זעהר אינטערעסאַנטען פאָרטראָג איבער דער טעמע: „צו וואָסער צוקונפט גייט דאָס יודענטום?"

דער פרעלעגענט מערקט אָן צוויי גרויסע אַפּשניטען, אויף וועלכע עס גייט אָן דער קאַמף פון יודענטום. דער קאַמף געגען נאַציאָנאַל-סאָציאַליזם און דער קאַמף אין פּאַלעסטינע. אויף די ביידע פראָנטען ווערט דעצידירט דער גורל פון יודענטום, נישט פון היינטיגען טאָג, נאָר פון דער גאַנצער יודישער צוקונפט. יעדענפאַלס דער גורל פון יודענטום אין דעם נאָהענטסטען יאָהרהונדערט.

דאָס, וואָס עס קומט היינט פאָר אין דייטשלאַנד אין דער באַציהונג צו די יודען, איז נישט אַ פראַגע פון די דייטשע יודען, נאָר אַ פראַגע פון גאַנצען יודענטום, פון אַלע לענדער פון יודישען גלות. דאָס יודענטום גייט איצט דורך אַ זעהר קריטישע פאַזע פון זיין געשיכטע. דאָס צוואַנציגסטע יאָהרהונדערט ווערט פאַר די יודען אויסערגעוועהנליך שווער און ביטער. אין פערגלייך מיט דעם צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט דאָס ניינצעהנטע יאָהרהונדערט, וואָס האָט פאַר די יודען געענדיגט אין יאָהר 1914, אויסזעהן ווי אַ צייט פון אידיליע, נישט קוקענדיג אויף די יודען-פּאָגראָמען אין רוסלאַנד א.ד.גל. דאָס צוואַנציגסטע יאָהרהונדערט וועט זיין איינע פון די ערגסטע עפּאָכען אין דער יודישער געשיכטע. און דער דייטשער היטלעריזם איז דער ברוטאַלסטער אויסדרוק דערפון.

לאָמיר רעדען אָפען און אויפריכטיג וועגען היטלעריזם. אין פערגלייך מיטן טאָג פון ערשטען אַפּריל, דעם טאָג פון אַנטי-יודישען באָיקאָט איבער גאַנץ דייטשלאַנד, דעם טאָג, וואָס האָט געמאַכט דעם גרעסטען איינדרוק איבער דער גאַנצער וועלט, איז די איצטיגע סיטואַציע פון דייטשען יודענטום בעדייטענד ערגער. פאַרוואָס?

די סיטואַציע איז איצט פיל ערגער קודם כל דערפאַר, ווייל דער נאַציאָנאַלער סאָציאַליזם, נישט ענדערענדיג זיין ענטגילטיגען ציל, דהיינו, די פערוואַנדלונג פון די יודען אין אַ קאַסטע פון פּאַריער, דאָס צונעהמען ביי זיי די וויכטיגסטע ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס און דאָס באַזייטיגען זיי פון דייטשלאַנד, האָט אויסערליך געענדערט זיין פּאָליטיק. דאָס איז געשעהן אפשר צוליב דער סיטואַציע פון פּראָטעסטען און אפשר צוליב אַנדערע סיבות. אַ פאַקט איז, אַז אין דייטשלאַנד האָט זיך גענדיגט די כוואַליע פון ברוטאַלע אַנפאַלען און דער היטלעריזם איז איבער צו רוהיגע פאָרמען, אַזוי גערופענע „טרוקענעם פּאָגראָם", וועלכער איז אונז גוט באַקאַנט פון אַנדערע לענדער וואָס באַשטייען אין סיסטעמאַטישען און גרינדליכען אַרויסטרייבען די יודען פון אַלע פּאָזיציעס. דער רעזולטאַט פון דעם דאָזיגען שינוי אין סיסטעם פון היטלעריסטישען קאַמף מיט די יודען, קאָן זיך אַרויסווייזען פאַר זעהר געפעהרליך.

דאָס דייטשע יודענטום האָט ביז איצט אַרויסגעוויזען אַ בריידערע מאָראַלישע קראַפט אין ווידערשטאַנד געגען דעם היטלעריזם. וואָס מעהר דער היטלעריזם וועט פערוואַנדעלט ווערען אין אַ רוהיגע עקסטערמינאַציאָנס-אַקציע, וועט דער פראָנט פון יודישען ווידערשטאַנד אין דייטשלאַנד ווערען מעהר אָפּגעשוואַכט און דאַן וועלען מיר פערלירען איינעם פון די וויכטיגסטע אַפּשניטען אין דעם יודישען קאַמף געגען דעם אַלוועלטליכען אַנטיסעמיטיזם.

צווייטענס איז פערהאַן אַ גרויסע מורא, אַז וואָס מעהר דער דייטשער אַנטיסעמיטיזם וועט אויסערליך פערלירען די סימנים פון זיין שאַרפקייט, וועט ער ווערען פאַקטיש געפעהרליכער, וואָס ווייטער וועט די פּראַגמאַטישע ברוטאַלקייט ווערט פערוואַנדעלט אין רוהיגע עקסטערמינאַציע, וועט די וועלט ווערען אַלץ מעהר גלייכגילטיג צו דער יודישער פראַגע. איינער אַ קלוגער יודישער פּאָליטיקער האָט נאָכ'ן אויסברוך פון היטלעריזם געזאָגט: דאָס דייטשע יודענטום איז פערלוירען, זיין רעטונג איז מעגליך נאָר דעמאָלט, אויב די פּראָפּוצעס וועלען איינאָרדנען אַ פּאָגראָם, פון וועלכען עס וועלען פאַלען אַ צעהן טויזענט קרבנות...

נאָך איין מאָמענט פערערגערט פון טאָג צו טאָג די סיטואַציע פון די יודען. די פּאָליטישע וועלט הויבט אָן צו ענדערן איהר באַציהונג צום היטלעריסטישען דייטשלאַנד. ביי די שכנים פון דייטשלאַנד האָט זיך באַוויזען אַ לאָזונג: מען דאַרף רעדען מיט דעם נייעם דייטשלאַנד. די דאָזיגע טענדענץ איז פאַר אונז נישט קיין גינסטיגע, זי מאַכט שווער אונזער קאַמף מיט דעם היטלעריזם. מיר יודען קאָנען מיט דעם איצטיגען דייטשלאַנד נישט פיהרען קיין שום געשפּרעכען. ווייל ביי אונז גייט עס נישט ווי ביי די מלוכות וועגען בעסערע באַציהונגען נאָר וועגען דער פּשוטער נאַקעטער עקזיסטענץ פון יודענטום, וועגען פּרימיטיווסטען רעכט אויף קיום, וועגען גלייכבערעכטיגונג און וועגען פּרינציפּ פון גלייכבערעכטיגונג. גלייכבערעכטיגונג דאָס איז דאָך דער מינימום פון אונזערע פּאָסטולאַטען. אויב מיר וועלען פון דאָזיגען פּאָסטולאַט רעזיגנירען, וועלען מיר פערלירען דעם פונדאַמענט פון אונזער קיום אין גלות.

און באַדענקען דאַרפען מיר, אַז דער היטלעריזם פערשפּרייט זיך אויסער דייטשלאַנד שוין אויך אין די לענדער, וואָס געדאַכט וואָלט זיך, אַז זיי זענען ווייט פון אַנטיסעמיטיזם. אין דער שווייץ, אין ענגלאַנד און אין אַנדערע נייטראַלע אַנטי-יודישע שטרעמונגען און עס איז נויטיג, אַז אין די דאָזיגע לענדער זאָל פאָרקומען עפּעס אַן אויפטרייסלונג, עס זאָל אויפגעטרייסעלט ווערען דאָס פּאָליטישע גלייכגעוויכט און דאָס מאָראַלע, און אַז די דאָזיגע אַנטי-יודישע שטרעמונגען וועלען אַרויפקומען אויף דער אויבערפלעך.

אַריבערגייענדיג צו דער פראַגע פון פּאַלעסטינע, האָט דער פרעלעגענט געזאָגט:

אין דער גאַנצער געשיכטע פון אונזער באַציהונג צו דער מאַנדאַטען-מלוכה איז נאָך נישט געווען אַזאַ ערנסטער מאָמענט, ווי דער איצטיגער. עס גייט דאָ נישט וועגען צווייטראַנגיגע פראַגען, ווי אַ שטייגער דער פאַקט, וואָס לעצטענס האָבען מיר אַנשטאָט די געפאָדערטע 24,000 בעקומען בלויז 5,500 סערטיפיקאַטען. הגם אין איצטיגען מאָמענט ווערט פערשפּעטיגט אויף אַ האַלב יאָהר די ענטוויקלונג פון פּאַלעסטינע. אויב אָבער דער הויכקאָמיסאַר ערקלערט פאַר די רעפּרעזענטאַנטען פון דער יודישער אַגענץ, אַז אין פאַל פון בעדערפעניש קאָנען מיר באַשעפטיגען אַראַבישע אַרבייטער, דאַן איז באַדראָהט דער פונדאַמענט גופא פון מאַנדאַט. עס הויבט זיך ווירקליך אָן אַ ניי קאַפּיטעל אין אונזער באַציהונג צו ענגלאַנד. מיר פּראָפּאַגירען נישט קיין קאַמף מיט ענגלאַנד און מיר פאָדערען נישט אָפּצונעהמען דעם מאַנדאַט ביי ענגלאַנד, אָבער מיר מוזען בויען די באַציהונג צו דער מאַנדאַטען-מלוכה אויף אַנדערע יסודות.

ביז איצט האָבען מיר נישט גערעדט מיט ענגלאַנד וועגען איהרע און אונזערע ענטגילטיגע צילען אין פּאַלעסטינע. מיר האָבען אָפּגעלייגט די צייט פון ענטגילטיגע געשפּרעכען אויף יענעם מאָמענט, ווען אונזערע פּאָזיציעס אין לאַנד וועלען זיין צאָהלרייכער און פעסטער, אָבער איצט וועלען מיר מוזען די דאָזיגע געשפּרעכען אָנהויבען.

עס פערשטעהט זיך, כל זמן מיר האָבען בעזעסען אַ קליינעם באַזיץ אין פּאַלעסטינע, האָט מען געמאַכט אָהן אַ שיעור סענטימענטאַלע פערזיכערונגען לגבי דעם ביבעל-פאָלק א.ז.וו. איצט, ווען אונזער פּאָזיציע אין לאַנד איז געוואָרען שטאַרקער, ווען עס איז פאַראַן אַ מורא, אַז אין פינפצעהן יאָהרען אַרום קאָן מיר האָבען אין אונזערע הענד די הויפּט-פּאָזיציעס אין לאַנד, האָט זיך די סיטואַציע געביטען. ווער ווייס, צי וועלען מיר זיך נישט געפינען ערב דעצידירענדע פּאָליטישע געשפּרעכען מיט ענגלאַנד. און דאָס איז עס, וואָס מאַכט אונזער לאַגע אין פּאַלעסטינע אַזוי ערנסט.

מיין „פיהרער" הייסט מיך חתונה האָבען...

הייראַטען — מיט אַ ריינער אַריערקע, אָבער געלד מוז זיין דערביי אונבעדינגט

די אַנאָנסען אין די דייטשע בלעטער זענען פאַר דער היטלער-צייט געוואָרען זעהר בעליעבט, אָפטמאָל זענען זיי אַפילו זעהר פּיקאַנט.

אין די „ברעסלויער נויעסטע נאַכריכטען" איז אַ שטייגער געווען אָפּגעדרוקט אַזאַ אַנאָנס:

מיין „פיהרער" וויל, אַז איך זאָל חתונה האָבען. כדי צו ערפילען זיין ווילען זוך איך אַ מיידעל פון ריין-אַרישער ראַסע, אַ לוטעראַנערין, אַ בלאָנדע, מיט רונדיגע פאָרמען, מיט לאַנגע צעפּ און אַ פערמעגליכע".

אויב דער „פיהרער" וויל, דאַרף מען רעכענען, אַז אַ כלה וועט זיך געפינען. אָבער ווער איז דער „פיהרער", צי דען היטלער אַליין, און אפשר איז עס גאָר אַן אָרטיגער פעלדפעבעל? מיט פיהרערס קאָן מען דאָך איצט די גאַסען ברוקירען...

און אָט איז נאָך אַן אַנאָנס פון זעלבען מאַטרימאָניאַלען זשאַנר:

„איך בין אַלט 32 יאָהר, בין הויך, שלאַנק, אַ בלאָנדין מיט בלויע אויגען, אַ לוטעראַנער, נאַציאָנאַל-סאָציאַליסט, פון אַ גוטער פאַמיליע, נאָר נישט קיין פערמעגליכער. איך זוך פאַר חתונה-צוועקען די באַקאַנטשאַפט מיט אַ מיידעל פון מיין ראַסע, אָדער מיט אַן אלמנה, וועלכע האָט אַ גוט איינגעריכטעטע וואוינונג און אַ גוט געשעפט, אָדער אַ געהעריגען קאַפּיטאַל."

עס פאָדערט זיך די ריינקייט פון דער ראַסע, אָבער מיט דעם אונבעדינגטען תנאי, אַז אויך געלד זאָל זיין דערביי. בלויז ראַסע, אָהן קאַפּיטאַל, ווייזט אויס, איז ווייניג. מיט ראַסע אַליין קאָן מען נישט זאַט ווערען.

אין „בערלינער לאָקאַל-אַנצייגער" דרוקט זיך טאָג-איין טאָג-אויס דער אַנאָנס פון אַ געוועזענעם קאַפּיטאַן, וועלכער זוכט אַ חתן פאַר זיין איינציגער טאָכטער. דאָס מיידעל איז ערצויגען אין שטרענג-פּאַטריאָטישען, נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישען גייסט. אָבער אַ חוץ איהר יוגענד, איהר ריין-אַרישער שיינקייט און גערמאַנישער טרייהייט קאָן זי איהר קינפטיגען מאַן גאָרנישט פאָרלייגען, דער דאָזיגער אַנאָנס געהט שוין שיער נישט זייט היטלער איז געקומען צו דער מאַכט, אָבער די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע פּרינצעסין זיצט נאָך ביז היינט ביים פענסטער און וואַרט אויפ'ן ריטער מיט'ן האַקען-קרייץ: עס ווייזט אויס, אַז עס איז נישטאָ קיין בעלנים אויף בלויז אַרישער שיינקייט און גערמאַנישער געטריישאַפט אָהן אַ געהעריגער קאַפּיטאַל.

אין ראָמאַן, וואָס דרוקט זיך אין דער „דאָרטמונדער צייטונג" שרייט מיט ביטערקייט אויס די העלדין, אַ פערזעסענע מויד, וועלכע איז ערצויגען אין שטרענג-פּאַטריאָטישען, נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישען גייסט און האָט שוין אָנגעוואוירען די האָפנונג חתונה צו האָבען פאַר אַ ריין-בלוטיגען אַריער:

— איך וועל דאָך נישט חתונה האָבען מיט מייקלען!

מייקעל איז אַ יוד אַן אַפּטייקער, וועלכער זוכט שוין פון לאַנג די האַנד פון דער אַריערין. חתונה האָבען מיט איהם קאָן זי, נאַטירליך נישט, ווייל אין געגענפאַל וועט זי געשטעלט ווערען צום שאַנד-סלופּ פאַר'ן גאַנצען נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישען דייטשלאַנד. דערין ליגט איהר טראַגעדיע.

אַזעלכע טראַגעדיעס זענען אין דריטען רייך דאָ אַ סך.

די שרעקליכע נויט איז איבערשלעזיע

אַרבייטסלאָזע וואוינען אין ערד-גריבער. — די היטלעריסטישע שטימונגען וואַקסען

גאַנץ אויבערשלעזיען איז אויף אַ פערהעלטנישמעסיג קליינעם שטח אַ קאָנצענטרירטער לאַגער פון איין גרויסער און אַלגעמיינער נויט. אַ דינינקער שיכט פון פּריוויליגירטע קאַפּיטאַליסטען, דירעקטאָרען, אָפּטס פון האַלב און גאַנץ אומטעטיגע אונטערנעהמונגען, הויכגעשטעלטע און גוט-באַצאָהלטע ביוראָקראַטען אין דער אינדוסטריע און אויף אַמטען — אונטערשטרייכט נאָר דעם קאָנטראַסט צווישען וואוילשטאַנד פון דאָזיגען הייפעל און דער נויט פון די הונדערטער טויזענטער. די קאָלאָסאַלע פּאַלאַצען פון די קאַפּיטאַליסטען, פון די דירעקטאָרען און אַנדערע שרות רייצען נאָר מיט זייער געמיטליכער וואַרימקייט די פערפרוירענע קבצנים. און דאָ אָן אַ זייט שטעהען גרויסע און קליינע הייזער, פינסטערע און ליידיגע... זייערע אַמאָליגע איינוואוינער, נישט האָבענדיג קיין געלד אויף צו צאָהלען דירה-געלד, וואוינען אין גאַרעס, וואָס זענען אויסגעגראָבען אין דר'ערד אָדער וואַלגערן זיך אויף סטערטעס קוילען. גאַנצע רייהען פון ערד-גריבער, ווי אויפ'ן פראָנט אין מלחמה-צייטען נאָר פּרימיטיוו איינגעאָרדענטע, — דאָס זענען די וואוינונגען פון די אַרבייטסלאָזע אין אויבערשלעזיען. זומער איז נאָך געווען אַ האַלבע צרה. איצט איז צום הונגער צוגעקומען דער פראָסט.

— איצט וועלען מיר זיך שוין קיין עצה נישט געבען, מיר וועלען אונטערגעהן ביז איינעם, קלאָגען זיך מיט אַ טעמפּער רעזיגנאַציע די אַרבייטסלאָזע איינוואוינער פון די ערד-גאַרעס. קיינער אינטערעסירט זיך נישט מיט אונז, גיבען צו כליפענדיג די פרויען. — און די גמינעס, און די אַמטען פאַר סאָציאַלער אויפזיכט. העלפען זיי גאָרנישט?... — עך, די פיגראַנעס! וואָס גייט זיי דאָרטען אָן אונזער נויט. „מ'העלפט" אונז. אָ! אַן אַרבייטסלאָזער קריגט פון 7 ביז 11 גילדען אַ חודש! לעצטענס האָבען די גמינעס אויף די דאָזיגע הונגער-אונטערשטיצונג רעדוצירט אויף עטליכע גילדען. די דאָזיגע אונטערשטיצונג איז נאָך אָפּהענגיג דערפון, אויב דער אַרבייטסלאָזער איז מסכים אָפּצואַרבייטען אַ געוויסע צאָהל טעג אויף די אַזוי-גערופענע עפענטליכע אַרבייטען. זיי דאַרפען עס שיצען די אַרבייטסלאָזע פאַר דער „דעמאָראַליזאַציע" צו די דאָזיגע „אַרבייטען", ביי וועלכע דער אַרבייטסלאָזער שלעפּט זיך אַרום אָהן שום צוועק, אָט אַזוי זיך אויסגעטראַכטע צוליב פּרינציפּען וועגען, האָט מען געשאַפען אַ גאַנצע רייהע קאָמפּליצירטע ביוראָען, אָנגענומען מאַסען באַאַמטע, אינזשינירען, אויפזעהער און פערשידענע אינספּעקטאָרען. זעהענדיג דאָס אַלץ, שילטען די אַרבייטסלאָזע אויף וואָס די וועלט שטעהט, וואָרום זיי זענען טיף איבערצייגט, טראָץ די „איידעלע" כוונות פון די „הערן פון אויבען", אַז מיט די עפענטליכע אַרבייטען וויל מען זיי נישט מעהר ווי דאָקוטשען און אָנטון נגישות. זומער כל זמן ס'איז נאָך געווען וואַרעם, פלעגען די אַרבייטסלאָזע נאָך גיין אויף די צוואַנגס-אַרבייטען, אָבער ווען ס'איז געוואָרען קאַלט, האָבען זיי נישט האָבענדיג קיין שיך און וואַרעמע קליידונג, מעהר נישט געקענט אָפּאַרבייטען זייער שטיצע. פעראָרדנונג איז פעראָרדנונג. איצט האָבען די ביוראָקראַטען אפילו אויפגעהערט אויסצוצאָהלען די עטליכע גילדען אַ חודש די אַרבייטסלאָזע, וואָס קענען מעהר נישט קומען צו דער אַרבייט נישט צוליב בייזען-ווילען.

אויף יעדען ווינטער פלעגען די אַרבייטסלאָזע ביז איצט קריגען אַ ביסעל קאַרטאָפעל און קוילען. דערביי רייסען זיך אַרום פערשידענע אַמטען, צו וועמעס קאָמפּעטענץ דאָס געהערט. קוילען קריגען נאָרמאַל די אַרבייטסלאָזע נאָך פערשידענע אינטערווענצען ערשט סוף ווינטער, און די קאַרטאָפעל מוזען שטענדיג פערפרוירען ווערען. אויך היי-יאָהר איז עס אַזוי געשעהן. דער פראָסט האָט נישט געוואַרט, ביז אונזערע אַמטען וועלען זיך בעשליסען צוצוטיילען קוילען און קאַרטאָפעל. די אַרבייטער-דעלעגאַציעס ענטפערען די פאָרשטייער פון די אַמטען: קוילען וועלען מיר אייך געבען שפּעטער, און אויף קאַרטאָפעל מוזט איהר וואַרטען. ביז דער פראָסט וועט אָפּלאָזען, און מיר וועלען קריגען אַנדערע, וואָרום די, וואָס מיר האָבען אייך געזאָלט געבען, זענען פערפרוירען געוואָרען. איהר קענט זיך פאָרשטעלען די פערצווייפלונג און כעס פון די אומגליקליכע אַרבייטסלאָזע. קוילען האָט מען זיי אָנערקענט, אָבער זיי מוזען פרירען פון קעלט; קאַרטאָפעל זענען אויך געווען, אָבער פערפרוירען געוואָרען, די מוזען דעריבער חוץ קעלט — ליידען הונגער.

אין דאָרטען, פון יענער זייט גרעניץ, מאַכט היטלער אַ קלוגע, מיט דער דייטשער פּעדאַנטעריע דורכגעטראַכטע פּראָפּאַגאַנדע. הגם ביי די אַרבייטסלאָזע אין דייטשלאַנד האָט מען צוגענומען די שטיצע אָדער בעדייטענד פערקלענערט, בעקומען די אַרבייטסלאָזע אין דייטשען אויבערשלעזיען, אויב זיי האָבען אַ משפּחה, 12 מאַרק, ד. ה. 25 גילדען אַ וואָך. קוילען האָבען זיי שוין געקראָגען. קאַרטאָפעל האָט מען נישט געוואַרט, זיי זאָלען געפרוירען ווערען, נאָר אַרויסגעגעבען צו דער צייט. אויף דער דייטשער זייט וואוינט נישט קיין איין אַרבייטסלאָזער אין ערד-גריבער, אַלע האָבען וואוינונגען. די דייטשע רעגירונג טוט עס נאַטירליך נישט צוליב רחמנות וועגען פאַר די אַרבייטסלאָזע. די דייטשען ווייסען גאַנץ גוט, אַז די אַרבייטער און אַרבייטסלאָזע פון דער פּוילישער זייט האָבען קרובים פון יענער זייט, אַז סיי איינע סיי די צווייטע גייען מאַסענווייז אַריבער די גרעניץ מיט דער הילף פון צירקולאַר-קאַרטעס, אַז דער פערגלייך פון די לעבענס-בעדינגונגען פון יענער זייט גרעניץ איז די בעסטע פּראָפּאַגאַנדע פאַר דייטשלאַנד, און אַז אַזאַ פּראָפּאַגאַנדע ווירקט. זאָגט עדות דער מאַסען-וואוקס פון די היטלעריסטישע שטימונגען אין אויבערשלעזיען.

נייער פאָלקסבלאַט
דאָס לאָדזער רעבען
נייער פאָלקסבלאַט

מיטוואָך 20 דעצעמבער
זון־אויפגאַנג 7.42
זון־אונטערגאַנג 3.25
כ׳ טבת תרצ״ד

לאָדזער פאַבריקאַנטען פון קראַוואַטען־שטאָף־אויסאַרבייטונגען אין האַנדעלס־מיניסטעריום

אינטערווענירען אָפּצושאַפען די צאָל־הנחות פאַר אימפּאָרטערען

אַ דאַנק די בעמיהונגען פון דער סעקציע קראָוואַטען שטאָף־פּראָדוצענטען ביים צענטראַלען סוחרים־פאַראיין אין לאָדז, איז אין האַנדעלס מיניסטעריום פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ. אין נאָמען פון דער סעקציע, האָבען זיך אין דער קאָנפערענץ בעטייליגט די פאַבריקאַנטען: באַרקאָווסקי, שערמאַן, צווייליג און ווייהענבאַרט. פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער האָט זיך בעטייליגט אינזש. לוטשינסקי.

אויף דער קאָנפערענץ איז בעטראַכט געוואָרען דער מעמאָריאַל וועגען נישט אַרויסצוגעבען קיין ערלויבענישען אויפ'ן איינפיהר זייד־שטאָפען פאַר די קראַוואַטען־פאַבריקאַנטען.

אין דעם מעמאָריאַל ווערט אָנגעוויזען, אַז דער נייער צאָל־טאַריף זעהט פאָר פאַר די אימפּאָרטערען פון קראַוואַטען־שטאָף גרויסע צאָל הנחות, וואָס עס וועט שטאַרק טרעפען די היימישע זייד־שטאָפען־אינדוסטריע און אויף אַ שטאַרקע קאָנקורענץ, מחמת די זייד־שטאָפען זענען אין אויסלאַנד פיל ביליגער ווי ביי אונז, דאָס וועט גורם זיין, אַז אַ סך פאַבריקען וועלען זיך מוזען שליסען און דערמיט פערשטאַרקען די אַרבייטסלאָזיגקייט.

די אויספיהרונגען פון דער דעלעגאַציע איז אין מיניסטעריום אויסגעהערט געוואָרען מיט דער גרעסטער אויפמערקזאַמקייט און ס'איז צו האָפען, אַז די קאָנפערענץ וועט אין די מאַסגעבענדע ספערען געפינען אַ געהעריגע פערשטענדניש, און וועט ערלעדיגט ווערען לטובת די היימישע פּראָדוצענטען.

געהיימניספולער אָנפאַל אויף 2 שוועסטערן אין די האַלעס

אַן אומבעקאַנטע פרוי האָט זיי אָפּגעגאָסען מיט זאַלץ־זויער

(2) אין די האַלעס אויף באַוואָמעיסקאַ 19 זענען נעכטען געקומען די צוויי שוועסטערן יענאָוועפאַ און יוזעפאַ וואַזשיבאָשאַק צו מאַכען איינקויפען, ווען זי האָבען אָנגעקוקט די סחורה ביי אַ שטענדער איז צוגעקומען עפּיס אַ פרוי און גאָר נישט זאָגענדיג האָט זי אַרויסגענומען אַ פלעשעל מיט זאַלץ־זויער פון אונטערן טיכעל און אָפּגעגאָסען דערמיט בײדע שוועסטערן.

אויפ'ן געשריי פון די אָפּגעבריהטע שוועסטערען זענען זיך צונויפגעלאָפען פיל מענשען, און אין דער צייט איז די אומבעקאַנטע פרוי פערשוואונדען געוואָרען. צו די פערוואונדעטע איז אַרויסגערופען געוואָרען די פּאָגאָטאָוויע און דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז ביי גענאָוועפאַ איז אָפּגעבריהט געוואָרען דער גאַנצער קערפער און ס'איז אויסגערונען אַן אויג. ביי דער אַנדערער שוועסטער איז אָפּגעבריהט געוואָרען דער קערפער און בײדע הענד. די פּאָגאָטאָוויע האָט בײדע שוועסטערן אָפּגעפירט אין אַ שווערען צושטאַנד אין שפּיטאָל.

דער דאָזיגער פאַרפאַל איז אַ זעהר געהיימניספולער, ווייל ווי בײדע שוועסטערן ערקלערען, ווייסען זיי נישט ווער די פרוי וועלכע איז בעגאַנגען דעם וואַהנזיניגען שריט איז און האָבען זי נאָך קיינמאָל נישט געזעהן. די פּאָליציי זוכט די פאַרברעכערין.

בענזין־אויפרייס ביים רייניגען פאָדלאָגעס

דריי פרויען פערוואונדעט געוואָרען

(א) אין דער וואוינונג פון דעם אינדוסטריעלער בוהלע אויף לימאַנאָווסקיעגאָ 136 איז פאָרגעקומען נעכטען אַ בענזין־אויפרייס, ביים פוצען די פאָדלאָגעס זענען געווען בעשעפטיגט דריי פרויען: בערטאַ האַוסמאַן, אַננאַ קוואַווסקאַ און יאָהאַננאַ בוהלע. אין אַ געוויסען מאָמענט איז די שיסעל מיט בענזין צוגערוקט געוואָרען צום אויווען און ס'איז פאָרגעקומען אַן אויפרייס. דאָס פייער האָט אַרומגענומען די שטוב־איינריכטונג און די מלבושים פון די פרויען. ס'איז אָנגעקומען די פּאָגאָטאָוויע און איין אָפּטיילונג פון די פייערלעשער. די שרפה איז נאָך אַ האַלבע שעה איינגעלאָשען געוואָרען. אַלע 3 פרויען זענען שווער אָפּגעבריהט געוואָרען. איינע פון זיי בערטאַ האַוסמאַן איז אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפירט געוואָרען אין שפּיטאָל.

דראָהענדע שרפה אויף בזשעזשינער 39

אין הויז וואוינען בלויז יודישע לאָקאַטאָרען. — שרעקליכער פּאַניק. — פערוואונדעט אַ פייערלעשער. — גרויסע הזיקות

נעכטען אַרום 7 אַ זייגער אין אָוונט איז די צענטראַלע פון די פייערלעשער אַלאַרמירט געוואָרען וועגען אַ דראָהענדער שרפה, וועלכע איז אויסגעבראָכען אין אַ 2־שטאָקיגען וואוין הויז אויף בזשעזשינער 39. דאָס דאָזיגע הויז איז בעוואוינט איינגאַנצען דורך יודען, אויפ'ן אָרט פון דער שרפה זענען באַלד אָנגעקומען 3 אָפּטיילונגען פון די פייערלעשער וועלכע האָבען זיך גענומען צו דער רעטונגס־אַקציע.

ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט איז די שרפה ענטשטאַנען צוליב דעם וואָס אייניגע פון די לאָקאַטאָרען פון'ם הויז איז אַרויף אויפ'ן בוידעם מיט אַ ליכט כדי צו קאָנטראָלירען צי איהר וועש איז אין אָרדנונג. צוליב אונפאָרזיכטיגקייט איז איהר דאָס ליכט אַרויסגעפאַלען פון האַנד און ס'האָבען זיך אָנגעצונדען די אַלטע חפצים וועלכע זענען געשטאַנען אויפ'ן בוידעם, ביז אויפ'ן געוואַלד פון דער דערשראָקענער פרוי זענען אָנגעקומען די לאָקאַטאָרען איז שוין דער גאַנצער בוידעם געשטאַנען אין פלאַמען.

צווישען די לאָקאַטאָרען פון הויז איז געוואָרען אַ שרעקליכע פּאַניק, ווייבער האָבען געשריגען, קינדער האָבען געוויינט, פון ערשטען און צווייטען שטאָק האָט מען אָנגעהויבען צו וואַרפען פון די פענסטער בעטגעוואַנד, און זאַכען. פאַרן הויז האָט זיך פערזאַמעלט אַן אומגעהויערער גרויסער עולם, וועלכער האָט געשטערט די פייערלעשער אין זייער אַקציע. ערשט די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט אָפּגעשטעלט דעם טראַמוואַי־פערקעהר און פונאַנדערגעטריבען דעם עולם, די פייערלעשער האָבען זיך מיט דער גרעסטער מסירת נפש גענומען צו דער רעטונגס אַקציע און אָפּצוהיטען די וואוינונגען פון צווייטען און ערשטען שטאָק, אַז דאָס פייער זאָל זיך דאָרט נישט אַריבערכאַפּען, נאָך אַ זעהר שווערער און אָנגעשטרענגטער אַרבייט איז דאָס געלונגען. דאָס פייער האָט איינגאַנצען פערנעהם געדויערט ביז 9 אַ זייגער; איינגאַנצען איז עס איינגעלאָשען געוואָרען אַרום 11 אין אָוונט. ס'איז אָפּגעברענט געוואָרען דער גאַנצער דאַך און דער בוידעם. עס זענען אָבער אויך פון פייער און געוואַסער שטאַרק בעשעדיגט געוואָרען עטליכע וואוינונגען אויפ'ן צווייטען שטאָק.

בעת דער אַרבייט פון די פייערלעשער איז אויך פאָרגעקומען אַ טראַגישער פאַרפאַל מיט איינעם פון די פייערלעשער גרעטשקאַ, וועלכער האָט זיך אַרויפגעהענדיג אויף דער מאַשין־לייטער פערטשעפעט אין די עלעקטרישע טראַמוואַי־דראָטען און עלעקטריזירט געוואָרען אויף אַ שטאַרקען אופן, אַז ביי איהם איז אינגאַנצען פערברענט געוואָרען די רעכטע האַנד, די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף.

בעטלעריי אין די געשעפטס־לאָקאַלען

וועט בקרוב בעקעמפט ווערען

די האַנדעלס־קאַמער האָט פאָרגעשיקט צו די ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס געוויסע מאַטעריאַלען וועגען די מעטאָדען פון בעקעמפען דאָס בעטלעריי אין די געשעפטס לאָקאַלען.

דער קאַמף קעגען בעטלעריי וועט געפיהרט ווערען דורך חודש־בעשטייערונגען פון די אינסטיטוציעס און מיטן הסכם פון מאַגיסטראַט.

צוגאַב־פאָבאָר־קאָמיסיע

דאָנערשטאָג דעם 28־טען ד. ח. 8 אַ זייגער אינדערפריה קומט פאָר אַ צוגאָב־פאָבאָר־קאָמיסיע אויף פּעטריקאָווער 165.

צו דער קאָמיסיע דאַרפען זיך שטעלען די פּאָבאָראָווע פון 1912 און עלטערע, וועלכע האָבען נאָך נישט רעגולירט זייער בעציהונג צום מיליטער־דינסט.

פאָבאָר־רעגיסטער פון 1913

ווערט אויסגעלעגט אין מיליטער־ביוראָ

פון 2־טען ביז'ן 15־טען יאַנואַר ק. י. וועט אין דער מיליטערישער ביוראָ (פּעטריק. 165) אויסגעלעגט זיין דער פאָבאָר־רעגיסטער פון יאָהרגאַנג 1913. יעדער האָט רעכט אין דעם רעגיסטער צו מאַכען בעמערקונגען אויף נישט פּינקטליכקייטען.

יום־טוב איז מאַגיסטראַט

צוליב די חגאות, וועט דער מאַגיסטראַט אין אַלע שטאָטישע אַמטען שבת, דעם 23־טען ד.ח. טעטיג זיין פון 8 ביז 12 מיטאָג. די נאָרמאַלע אַמטירונג נאָך די חגאות וועט זיך אָנהייבען מיטוואָך, דעם 27־טען ד. ח.

15 אונטערנעמונגען ליקווידירט אין משך פון איין חודש

אין חודש נאָוועמבער ד. י. האָט דער אינדוסטריע־אַמט ביים מאַגיסטראַט פערצייכענט די ליקווידאַציע פון 15 אונטערנעמונגען: 10 אינדוסטריע און 5 האַנדעלס־אונטערנעמונגען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) היינט בײנאַכט דיזשורירען: א. דאַנצער (נאָרזשעווסקער 57), וו. גראַשקאָווסקי (ליסטאָפאַד 11), ס. גאָרפיין (פּילסודסקיעגאָ 54), י. כאַנדזשינסקאַ (פּיעטריקאָווער 165), ר. ראָמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28), א. שימאַנסקי (פּשענדזאַלניאַנאַ 75).

גימנאַסטישע איבונגען בעת דער אַרבייט פאַר פרויען

פּראָיעקטירט איינצופיהרען די אינספעקטאָרין מיעדזשינסקאַ

(2) די אינספּעקטאָרין מיעדזשינסקאַ האָט אַ דורכגעפיהרט אַן אינספּעקציע אין די פאַבריקען פון טאַבאַק און שפּירט־מאָנאָפּאָל. די ווידזעווער מאַנופאַקטור, די פאַבריק פון שייבלער און גראָהמאַן און פיל קלענערע פאַבריקען. אויפ'ן צווייטען טאָג האָט די ספּעציעלע אינספּעקטאָרין פון וואַרשאַ לוסטרירט די פאַבריקען פון בוהלע, אייטינגאָן און פליהאַל.

די אינספּעקטאָרין איז געקומען צו דער איבערצייגונג אַז די אַרבייטער־פרויען דאַרפען האָבען דאָס רעכט אויף אַן איבעררייס אינמיטען דער אַרבייט, בעת וועלכען זיי מאַכען פיזישע איבונגען. די אינספּעקטאָרין איז שוין צוריק אָפּגעפאָהרען קיין וואַרשאַ.

א לעבעדיגער פאַקעל

געשמירט זיך די פיס מיט בענזין ביי אַן אָנגעגליהטען אויווען

(2) דער 49־יעהריגער יוזעף אנשאַניאַק, שרודמיעסקאַ 17 האָט געהאַט קראַנקע פוס, די בעקאַנטע האָבען איהם געעצהט, אז ער זאָל די פוס אויסשמירען מיט בענזין.

נעכטען אין אָוונד האָט זיך אַנטאָניאַק אַוועקגעזעצט אויסשמירען די פוס מיט בענזין ביי אַן אָנגעגליהטען אויווען. דער בענזין האָט זיך אָנגעצונדען און באַלד איז אַנטאָניאַק געשטאַנען אין פלאַמען. אויף די געשרייען פון דעם אומגליקליכען זענען זיך צונויפגעלאָפען די שכנים, וועלכע האָבען אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע, אַ שווער פערוואונדעטען האָט מען דעם אָפּגעבריהטען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל פון דער קראַנקען־קאַסע.

געשטאָרבען דער פּאָליציאַנט אַנדריס

וועלכער איז פערוואונדעט געוואָרען ביים נאָכיאָגען באַנדיטען

(2) מיר האָבען שוין מיטגעטיילט וועגען דעם באַנדיטען־אָנפאַל, וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען שבת אין אָוונד אין דעם בראָנפען געשעפט אויף זשגאַוסקאַ 52. די באַנדיטען האָבען דאָרט צוגערויבט 300 זל. און ענטלאָפען, ביים נאָכיאָגען די באַנדיטען איז פערוואונדעט געוואָרען דורך אַ באַנדיטישער קויל, דער 34־יעהריגער פּאָליציאַנט סטעפאַן אַנדריס, וועלכער איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ גאַס און דאַן איבערגעפיהרט געוואָרען אין עוואַנגעלישען שפּיטאָל אויף פּילסודסקאַ גאַס. ס'האָט זיך געדוכט, אַז מען וועט קענען דעם פּאָליציאַנט דערהאַלטען ביים לעבען. נעכטען האָט זיך אָבער זיין צושטאַנד פערערגערט און אַנדריס איז געשטאָרבען. דער ערמאָרדעטער פּאָליציאַנט האָט איבערגעלאָזען אַ פרוי מיט 4 קליינע קינדער.

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל־גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע
אויפנעהמס־שעה'ן פון 8–1 מיטאָג און 5–9 אָוונט

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8–11 און 4–8 אָוו. זונטאָג פון 9–1 בייטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר וועגערישע און געשלעכטס־קראַנק
צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32.
נעהמט אָן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאַכמ. און פון 5–8 אָוונד, זונטאָג פון 9–11 בייטאָג.

קראָנג־מינאָ־טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאָלגענדע טעג!
גרויסע פּרעמיערע!
אונטער דיין שויך
אין די הויפּט־ראָלען:
Adam Brodżysz
Marja Bogda
דער זאַל איז צענטראַל בעהייצט.
אָנהויב פון די ספּאַנטען טעגליך 4.30 נ"מ
שבת און זונטאָג 12.30 אַ זייגער בייטאָג

זאלען זיי עס מעלדען דער עפענטליכקייט

אנ׳אפעל צום פרעזידיום פון הילפס-קאמיטעט פאר די פליטים פון דייטשלאנד

פון א גרופע יודישע פליטים פון דייטשלאנד, וועמענס גרויזאמער גורל איז נאך גרוילענדער גע-װארען דערמיט, וואס זיי זענען אין זייער אומ-גליק פערוואגעלט געווארען קיין לאדז און זענען אנגעוויזען געווארען אויף דער הארצלאזיגקייט און גלייכגילטיגקייט פון די לאדזער קהל-קעמפער גע-גען דער היטלעריסטישער אכזריות, האבען מיר בעקומען צוגעשיקט איינגע בעמערקונגען צו דער לאגע מיט דער הילף פאר די היימלאזע. דאס איז א ווענדונג צום פרעזידיום פון הילפס-קאמיטעט, וואס איז בשעתו געגרינדעט געווארען לויט דער איניציאטיוו פון דער לאדזער קהלה, פון דער לאַ-דזשע בני-ברית און פון אנטי-היטלער-קאמיטעט. די פליטים שרייבען צ. א.

איבער גאנץ פוילען איז פראקלאמירט גע-װארען אנ׳אקציע ווענען הילף פאר די פליטים פון דייטשלאנד. „אונזער ענטפער היטלערן דארף זיין פערשטארקטע, פערדאפעלטע הילף פאר אונ-זערע ברידער, וואס זענען פערטריבען געווארען פון היטלערלאנד.“ די בלעטער זענען פול געווען מיט ספעציעלע ארטיקלען, מיט רופען און אפעלען מכוח דער הילף, מיט אויפרופען פון צענטראלען הילפס-קאמיטעט און פון בעזונדערע אנגעזעהענע כלל-טוער.

עס האט זיך בעקאנט דאכטען, אז אויך אין לאדז וועט עפעס געטון ווערען פאר די פליטים און אויך די גרויסע לאדזער יודישע געמיינדע וועט ביישטאנען אין דער וויכטיגער פאלקס-זאך. עס האט זיך ארויסגעוויזען גראד דער היפך. דווקא אין מאמענט, ווען ס׳איז פראקלאמירט געווארען די אקציע איבער גאנץ פוילען, האט דער לאדזער הילפס-קאמיטעט אפגעשטעלט זיין ארבייט. דאס איז געשעהן אויטאמאטיש און אפאטיש. דאס אוועק גיין פון די פאזיציעס מצד די מיטגלידער פון דעם קאמיטעט איז געשעהן פונקט אזוי רוהמלאז, ווי ס׳איז געווען זיין ארבייט. דער קאמיטעט האט אפילו נישט געפונען פאר נויטיג מיטצוטיילען דער עפענטליכער מיינונג וועגען זייער אוועקגיין. ער האט נישט איבערגעלאזט נישט קיין יורש פון דער ארבייט נישט קיין דין וחשבון פון דעם אפ-געטוענעם און פון די סיבות, פארוואס קיין ארבייט ווערט מער נישט געטון.

מיר ווילען די מענשען פון דעם קאמיטעט נישט משפטען. וועגען זייער דערהאנדלען וועט זיך מיט דער צייט ארויסזאגען די עפענטליכקייט. מיר ווילען נאר דערמאנען, אז די נויט פון פליטים איז אויף קיין האר נישט געווארען בעסער. די לאגע פון די פליטים איז געווארען פיל ערגער, עלענ-דער. ווער ס׳האט עפעס נאך געהאט האט עס פון זיך פערקויפט. און דא זענען אנגעקומען די שווע-רע ווינטער-וואכען, די פרעסט און דאס האט נישט איינעם פון די פליטים געשטעלט פארן ראנד פון פולען יאוש.

די פליטים ראנגלען זיך פאר זייער בלייבען אויף דער אויבערפלאך, עס איז ביי זיי ענטשטאנען דער געדאנק וועגען זעלבסטארגאניזאציע און זעלבסטהילף. זיי וועלען אבער ווייניג וואס קאנען דערגרייכען אהן דער מיטהילף פון דער געזעל-שאפט. עס מוז דאך געשאפען ווערען א געזעל-שאפטליכע אינסטיטוציע, וואס זאל אפגעבען איהר ארבייט און אויפמערקזאמקייט פאר דעם ענין פון די פליטים, וואס געפינען זיך אין לאדז. אבער דערצו איז קודם כל נויטיג, אז דער ביזאיצטיגער קאמיטעט זאל ערקלערען פאר דער עפענטליכקייט, אפיציעל צי ער עקזיסטירט, אדער ער האט זיין עקזיסטענץ פערענדיגט און וועגען איהם קאן מען זיך קיין שום אילוזיע נישט מאכען. דאכט זיך, אז אט דעם מינימום האט מען דאס רעכט פון דעם קאמיטעט צו פערלאנגען.

די גרופע דערמאנטע פליטים אפעלירט דע-ריבער צום פרעזידיום פון קאמיטעט קלאר צו מאכען פאר דער געזעלשאפט אין משך פון עטליכע טעג די פראגע וועגען זיין עקזיסטענץ. אויב דער קאמיטעט איז ענטגילטיג אונטערגעגאנגען, דאן וועלען די פליטים מוזען זוכען אנדערע מיטלען און וועגען ווי אזוי צו דערהאלטען זייער עק-זיסטענץ.

שפיטאל = בנין פאר יוד. גייסטיגע קראנקע אין ראדאגאשטש

זאל איבערנעהמען די יודישע קהלה

מיט אנ׳ערך 30 יאהר צוריק, איז דורך א גרופע יודישע עסקנים אין לאדז, געזאַ-מעלט געווארען א סומע פון 350 טויזענד רובל אויף צו בויען א שפיטאל פאר יודישע גייסטיג-קראנקע אין ראדאגאשטש. דער איניציאטאר פון דעם שפיטאל איז געווען אדוו. אדאלף קאהן. צוליב׳ן אויסברוך פון דער מלחמה, איז די בוי-ארבייט אפגעשטעלט געווארען, און דער בנין איז געבליבען שטעהן א נישט-פערענדיגטער.

מיט א צייט שפעטער איז דער בנין פער-שריבען געווארען אויפן יודישען „דאבראטשינאשטש“.

אויף דער לעצטער אלגעמיינער פערזאמלונג פון „דאבראטשינאשטש“, איז בעשלאסען געווארען, זיך צו ווענדען צו דער קהלה-פערוואלטונג מיט א בקשה, אז די קהלה זאל איבערנעהמען און פער-ענדיגען דעם יודישען שפיטאל.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט א דעלע-גאציע פון „דאבראטשינאשטש“ אין די פערזאנען פון פרעזעס אדוו. אדאלף קאהן, ד״ר קלאזענבערג און דירעקטאר גראף נעכטען איבערגעגעבען דעם פרעזעס פון דער קהלה דה. מינצבערג דעם דאזיגען בעשלוס.

דער ענין וועט בעטראכט ווערען אויף דער נאהענסטער זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

11 מוטערס זענען געמשפט געווארען

פאר אונטערווארפען זייערע קינדער

(2) אין קרייז-געריכט זענען נעכטען פאר׳גע קומען 11 פראצעסען געגען מוטער׳ס וועלכע האבען אונטער-געווארפען זייערע קינדער. די מוטער׳ס זענען פער׳משפט געווארען פון 2 וואכען ביז 6 חדשים ארעסט.

זעלבסטמארד צוליב נויט

(א) אין דער אייגענער וואוינונג אויף דשידאַווסקא 26 איז בעגאנגען זעלבסטמארד דורך אויס-טרינקען א גרויסע דאזע סם דער 28-יעהריגער לעאן וואלענטישאק. אין א שווערען צושטאנד האט די פאגאטאָוויע אפגעפיהרט דעם זעלבסטמערדער אין שפיטאל. די סיבה פון זעלבסטמארד — אין נויט.

פארפאלע

אויף זגערזשער גאס איז אומגעפאלען די 48 יעהריגע אלטע בירנבוים פון אזארקאוו, אזוי אומ-גליקליך אז זי האט צובראכען א האנד. אין אנ-ערנסטען צושטאנד איז זי אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

זשיאנץ און גאווראן

האבען עקספעדירט סחורה צו זיך אין טאש אריין

(א) אין לאגער פון יעקב בירנבוים אויף זשי-דאווסקא 26 האט געארבייט אלס עקספעדיענט א געוויסער יעקב זשיאנץ. דעם 20 מאי האט זשיאנץ בעקומען עטליכע פעקלעך זייד-וואַרן צו אוועקצו-טראגען צו א קליענט אויף וואלבארסקא גאס. אנ-שטאט אוועקצוטראגען צום קליענט האט זשיאנץ די סחורה צוגענומען פאר זיך און צוזאמען מיט א געוויסען אהרן גאווראן פערקויפט.

נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס געגען זשיאנץ׳ן און גאווראנען, זשיאנץ איז פער׳משפט גע-ווארען אויף א יאהר טורמע, גאווראן אויף דריי חדשים.

שווערער אומגליקספאל ביי דער ארבייט

(א) אין דער פירמע שוויקערט אויף וואלטשאַנסקא 215 איז נעכטען פארגעקומען אנ׳אומגליקספאל ביי דער ארבייט. אלס קרבן פון דעם פאל איז גע-ווען די ארבייטערין מאריא וואנג.

די ארבייטערין איז אפגעגאסען געווארען מיט א הייסער מאסע פון וואס זי איז אפגעבריהט גע-ווארען אויפ׳ן גאנצען קערפער. ס׳איז פאראן א מורא אז זי וועט פערלירעןביידע אויגען. די אומ-גליקליכע האט מען אפגעפיהרט אין שפיטאל.

נקמה פאר א הונט

(2) אויף כלאדנא 22 זענען נעכטען אין אוועגד עטליכע פערשוין בעפאלען דעם 22-יאהרי-גען עוגעניוש פאוסט, א היצעל (פון דאלנא-ווסכאדניא 25) און מיט אויסגעשריען: „אט דאס האסטו פאר אונזער הונד“ האבען זיי איהם מער-ערליך צושלאגען און פערוואונדעט אין קאפ.

דערנאך גלייך זענען די פערשוינען ענטלאפען.

פאגאטאוויע האט דעם געליטענעם היצעל ערטיילט ערשטער הילף.

געשטויסען דורך אנ׳אויטא

(א) דער 18-יעהריגער אהרן באַרוכאוויטש (פון רודא פאביאניץ) האט נעכטען אויף דער פאביאניצער גאס בעקומען אזא שטארקען שטויס פון א דורכפאהרענדען אויטא, אז ער האט זיך שטארק צוקאליעטשעט דאס פנים און דעם קאפ.

פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

אפגעברענט א מיהל צוליב אנ׳אונטערצינדונג

(א) אין דארף סקאק איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער גרויסער מיהל, וועלכע געהער׳ צו פאליבא אדאמטשיק, די מיהל איז איינגאנצען אפגע-ברענט געווארען, ווי ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט איז די מיהל אונטער-געצינדען געווארען דורך דער איי-גענטימערין אליין, כדי אפצונעהמען פערזיכערונג.

געפינען דעם טויט אונטער די רעדער פון א וואגען

(א) אין דארף מיאנאוויץ לאסקער פאוויאט איז געשעהן א טראגישער פאל. דער פויער יוזעף שטשעשניאק איז אזוי אומגליקליך אראפגעפאלען פון זיין פוהר, אז ער איז ארונטער-געפאלען גלייך אונטער די רעדער, וועלכע האבען איהם צוקוועטשט דעם מוח, ער איז געבליבען טויט אויפ׳ן ארט.

א מארד אין דארף

אנ׳ענטוישטער חתן האט דערשאסען זיין קאנקורענט

די לאדזער וואיעוואדישע אויספארשונגס-פא-ליציי האט בעקומען א מעלדונג וועגען א מארד, וועלכער איז אויסגעפיהרט געווארען אין דארף קראשעוויץ, ראדאמסקער קרייז. צום 32 יעהריגען פויער סטאניסלאוו קאוואלסקי האט אימיצער 10 א זייגער אוונט אנגעקלאפט אין פענסטער, קאוואלסקי איז ארויס אויפ׳ן הויף, באלד האבען זיך דערהערט צוויי רעוואלווער-שאסען און קאוואלסקי איז געפאלען בעגיסענדיג זיך מיט בלוט, ער האט נאר בעוויזען א-ויסצורעדען אז סטעפאן האט איהם דערהרגעט און באלד דערויף געשטארבען.

די פאליציי האט אַ עסטירט דעם 30-יעהרי-גען סטעפאן רודשאלסקי וועלכער האט זיך מודה געווען אין מארד. די סיבה פון מארד איז די, וואס קאוואלסקי האט חתונה געהאט מיט רודשאלסקיס א מאליגע געליבטע. דער מערדער איז איבערגעשיקט געווארען אין דער לאדזער טורמע.

אמאליגער רעוואלוציאנער פון אלעקסאנדער

איז איצט געשטארבען אין ארגענטינע און איבער-געלאזען א גרויס פערמעגען

די לאדזער פאוויאט-סטאראסטווע האט בעקו-מען א מיטיילונג אז אין ארגענטינע איז געשטאר-בען אין זיין אייגענער פערמע דער אמאליגער איינ-וואוינער פון אלעקסאנדער (היינטער לאדז), פראנ-צישעק פאקאשינסקי. פאקאשינסקי האט איבערגע-לאזען א פערמעגען פון א האלב מיליאן דאלאר.

פאקאשינסקי איז ענטלאפען פון אלקסאנדער אין יאהר 1907, ווייל ער איז געווען פערפאלגט צוליב זיין רעוואלוציאנערער ארבייט, ער איז געפאהרען קיין ארגענטינע, וואו ער איז שטארק רייך גע-ווארען, קיין קינדער האט ער נישט געלאזען, אזוי אז דאס פערמעגען איז געבליבען פאר זיינע ארימע קרובים אין אלעקסאנדער, די סטאראסטווע (פעט-ריקאווער 100) ערטיילט אינפארמאציעס וועגען דעם ענין.

DR. MED.
H. Różaner
הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער=שוואכע
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
עמפפאנגט פון 8–10 און פון 5–8 אוו.

מוזיקאלישע נאטיצן

קאנצערט פון „שיר“=כאר

„שיר“ האט געזונגען. און אז „שיר“ זינגט, האט מען נחת=רוח. מיר זיצען און בעוואונדערען די עם-קשי-עורפדיגע עקשנות, מיט וועלכער דער לייטער פון „שיר“-כאר ה׳ י. פיוזישיס בעצווינגט זיין פיל-קעפיגען געזאנג-קערפער צו אזא שטרענ-גער דיסציפלין, אז אויך דער מין געזאנג, ווי מיר האבען דאסמאל געהערט, ד. ה. רעליגיעזע געזאנגען, זאל דער כאר אויך אזוי גוט זינגען, אז ס׳זאל נישט זיין קיין ארט פון קריטיק.

מען זוכט און מען זיפט אין די און אין יענע קאמפאזיציע סבות, אין וואס עס בעשטעהט דאס גוטע זינגען. צי איז דאס אין דעם פראכטפו-לען שטימען-מאטעריאל (גלענצענדע סאפראנען), צי אין דער שטרענגער ריטמיק אדער נאר אין ניואנסירונג — און מען געפינט קיין פעלער.

מען קען נאר קורץ זאגען: עס איז גוט! און דאס איז פאר א יודישען געזאנג-פעראיין א גרויסען רוהם און לויב.

איצט, אין קריזיס-צייט, אין די טריבע צייטען פון פערפאלגונגען אויף אלע געביטען, אין נויט-לאגע, האט אונזער יוגענד אזוי פיל זין און געפיהל זיך צו זאמלען און צו שארען ביי דער זיים פון זייער טאלאנטירטען און רומפולען דיריגענט — צוזינגען „שירי ציון“ און שירי קודש. און נאך ווי זינגען! טאקי ווי דער „שיר“-כאר זינגט מיט אלע שיינע און נויטיגע אטריבוטען פון שיי-נעם כאר-געזאנג.

„הללויה“, „כל ירי כהנים“ (וולצער) זיי מעכטיג און ערהאבען האבען זיך צוגאסען די וואונדער-אקארדען פון די קאמפאזיציעס, אונטער דער פרעציזער פיהרונג פיוזישעס. ארגאן-מעסיג האבען געקלונגען די פולבלוטיגע הארציגע שטימען פון דעם גוטען „שיר“-כאר. און דאס האט גע-מאכט א רושם, באלד אין אנהויב.

און אזוי ווייטער אלע קאמפאזיציעס, נאך וועלכע ס׳האט זיך געוואלט מיט בעגייסטערונג אויסרופען: „שירה לנו“...

יא, דער „שיר“-כאר איז שוין ביי אונז א שם=דבר געווארען. דאס האט אויך בעשטעטיגט דער פולער זאל „פילהארמאניע“.

דעריבער וועלען מיר נישט צוגלידערן אלע נומערן פון פראגראם, כדי זיך נישט צו האלטען אין דער שאבלאנער פארם פון רעצענזיע, דען „שיר“-כאר גיט זעהר ווייניג פלאץ פאר קריטיק.

דעם קאנצערט האט אויך געצירט מיט זיין גרויסער און שעהנער שטימע אינזער גוט-בעקאנטער משה קוסעוויצקי. מיט פערגעניגען קאנ-סטאטירען מיר, אז אויך דאסמאל האט ה׳ קוסע-וויצקי אונז זעהר ווייניג געלעגענהייט געגעבען צו קריטיק. זיין שטימע האט אזוי ווארעם, העל און הארציג געקלונגען, אז ער האט אונז אנגענעהם איבערראשט. מיט וואס פארא התלהבות איז פאר-געטראגען געווארען „הבט משמים“, „כי היינו ללעג ולקלס“... אזוי ריהרענד און הארציג דאס אויפצו-פאסען, איז מען א זינגער-קינסטלער.

דעם כאר האט זעהר מוזיקאליש און עקזאקט בעגלייט דירעקטאר טעאדאר רידער און פראָ-ליכטערמאן=דאווידאוויטש האט אויך אזוי גוט בע-גלייט דעם ה׳ קוסעוויצקי.

D—ski

אין די פוילישע טעאטערס

אין שטאָטישען פוילישען טעאטער ווערט היינט געשפילט די קאמעדיע „ווילדע ביהן“.

* * *

אין פאפולערן-טעאטער ווערט היינט געשפילט דאס שטיק פון אנדזשיי מארק „דעם יודען אויפ-שייטער הויפען“.

דיליאנא הארוועי אין „קאסינא„

אין „קאסינא“ הויבט אן צו געהן די הער-ליכע אמעריקאנישע פילם-קאמעדיע „איהר קעניג ליכע האהייט“, דאס בילד געהט אין ווארשא שוין 7 וואכען מיט דעם גרעסטען ערפאלג.

Dr. med.
Z.Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17
פון 11—1 און פון 2—3 נאכמ.

צוואַנציג-יעהריגער יובל

פון דיכטער משה בראָדערזאָן

היינט די פייערליכע אקאדעמיע אין פילהארמאניע

היינט פייערט דאָס קולטורעלע לאָדז דעם 20־יעהריגען יובל פון משה בראָדערזאָנס טעטיגקייט אויפ'ן ליטעראַרישען און טעאַטראַלען געביט, און אָווענד קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע" אַ פייערליכע אַקאַדעמיע לכבוד דעם בעל־היובל.

דער ערשטער טייל, דער ליטעראַרישער און פּאַרטראַגס־טייל. וועט זיין אַנ׳אמת׳ער טריבוט פון שיין־רעדנעריי און גייסטרייכקייט. מיר וועלען צום ערשטען מאָל זעהען און הערען אין אונזער שטאָט איינעם פון די פּעדאַנסטפילע טוער פון דער יודי־שער ליטעראַטור און קולטור, זלמן רייזען, דעם מחבר פון דעם ריזיגען ווערק „לעקסיקאָן פון דער יודישער ליטעראַטור, פּרעסע און פילאָלאָגיע". איינעם פון די חיילען פון דער יונגער יודישער וויסענשאַפט.

עס וועט רעפּערירען דער גייסטרייכער רעדנער, דער גוטער בעקאַנטער אונדזערער ד״ר י. שיפּער, דעמעס אַרויסטרעטען, ליידער וועלטענע אין לאָדז רופען שטענדיג אַרויס דעם גרעסטען אינטערעס.

מיר וועלען האָבען דעם חשוב'ען גאַסט נחמן מייזעל, רעדאַקטאָר פון די „ליטעראַרישע בלעטער", וועלכע האָבען איצט אַרויסגעלאָזט דעם 5־הונדערטסטען נומער. נחמן מייזעל קומט אַלס פערטרעטער פון יודישען פּען־קלוב.

אין אַקאַדעמיע־טייל וועלען זיך נעמען באַטייליגען: דער יונגער און טאַלאַנטפולער באַלאַדען דיכטער פון דער יודישער ליטעראַטור איציק מאַנגער, איינער פון אונדזערע בעסטע קענער פון דער אייראָפּעאישער ליטעראַטור; דער ש״ש.

דער בעל־בטער און פּאָפּולערסטער דיכטער ז. סעגאַלאָוויטש, און דער בעקאַנטער יונגער פּובלי-

משה בראָדערזאָן

ציסט און טעאַטער־קריטיקער, אלחנן צייטלין. די פּראָפּגנגס־רעדע אויף דער אַקאַדעמיע וועט האַלטן רעד. לאַזאַר פוקס, אין נאָמען פון די לאָדזער ליטעראַטען וועט רעדען רעד. י. אונגער,

אין קאָנצערט־טייל פון דער אַקאַדעמיע וועט זיך באַטייליגען די בעריהמטע יודישע שוישפּיל־רין רחל האלצער, וועמעס שפּילען איז אַ ריע וועלאַציע אויף דער יודישער סצענע. דאָראַ סקורי, וועלכע האָט מיט איהרע קאָנצערטען גע־וואונען די הערצער פון לאָדזער פּובליקום אַלס איינע פון די בעסטע זינגערינס אין אייראָפּע, ווי נער די אויסגעצייכענטע פידעל־קינסטלערין בראָני סלאָווא ראָטשטאַט. דער בעליבטער הומאָריסט דער טונקעלער וועט זיך באַטייליגען מיט זיינע ספּעציעל פאַר דער אַקאַדעמיע געשריבענע זאַכען. דער יובילאַר אַליין מ. בראָדערזאָן ווער־ט מער געהערט צו די בעסטע רעציטאַטאָרען פון דער יודישער עסטראַדע און ענדליך וועלען מיר האָבען די געלעגענהייט צו הערען דעם כאָר פון דער געז. „שיר" אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. י. פייערשטיין, אָט דער כאָר, וועלכער גייט איצט אָן אַלס דער בעסטער אין פּוילען וועט אויפפיהרען די באַלאַדע פון מ. ל. האַלפּערן (מוזיק ווייגער) וועלכע האָט אַרויסגערופען בעגייסטערונג בעת דעם לעצטען שיר־קאָנצערט אין פילהאַרמאָניע. אַלס סאָליסטקע פון כאָר וועט אויפטרעטען די טאַלאַנט־פולסטע יונגע זינגערין פרל. קראַפּינוק. ביים קלאַוויר וועט בעגלייטען פרל. בלומין.

דאָס ווערק פון יודישער ריטמיק און סטיל

פון אברהם מאַרעווסקי

...איך דערמאָן זיך:

ווען ש. ניגער האָט, פאַהרענדיג פון ווילנע קיין אַמעריקע — זומער 1919 — זיך אָפּגעשטעלט אויף אַ קורצער צייט אין וואַרשע, און מען האָט איהם געמאַכט אַנ'אָפּשידס־באַנקעט, האָט אַנ־סקי — איהם צו לאַנגע יאָהר — בעזאָגט, אַז ווען דער בעל־שמחה וואָלט נישט געווען אַזוי יונג (ניגער איז אַלט געווען, הייסט עס נאָכ'ן איצטיגען יובל, אַ 36 יאָהרלעך) וואָלט ער איהם גערופען:

— „רבי"!

* * *

איך האַלט מיך לחלוטין נישט פאַר בערופען אויסצוזאָגען וועלכע עס איז מיינונגען און ענינים פון ליטעראַטור, און אוודאי פּרעטענדירען נישט מיינע געדאַנקען אויף דער וואַגיגקייט פון — „אויטאָריטעט".

און טראָץ דעם וועל איך מיר פערגינען מודה צו זיין — שוין נישט צום ערשטען מאָל בפרהסיה, אַז איך פערשטיי מיך בכלל נישט אויף דעם עצם מין: „ליטעראַטור"? וואָס איז עס.

און קאָן דען זיין אַ ספק אין אונזער צייט, אַז צווישען סכום און אופן שפּרייט זיך אַ תהום. און אויפ'ן גרונט פון דעם תהום ליגט אַ צעמזיקטע די יעניגע יפת תואר, וועלכע מען רופט „ליטעראַ־טור" (וואָס איך ווייס נישט, וואָס דאָס איז אַזוינס) און וועלכע איך וואָלט גערופען „מוזע", „שכינה", „דיכטונג", „קונסט" — ענדלעך: „מוזיק", ווייל

מוזיק איז ריטמיק, און ריטמיק איז לאו דווקא — אין קלאַנג, נאָר אויך אין פּלאַסטיק, אויך אין קאָליר און אויך —

אין וואָרט.

בראָדערזאָן איז — בדחנות! און בראָ־דערזאָנ'ס בדחנות איז אַ שרייענדיגער בעוויז, וואָס פאַר אַ מעגליכקייטען פון אמת'ער פּראַכט און וואוקס עס האָבען פון אונזער גאַס און וועלט און ראַסע! — פעריאַגט אין קעלער די פּאָליטיקאַ־נער פון דער יודישער ווירקליכקייט. דעפּוטאַט גרינבוים האָט אַמאָל אויף אַ דיספּוט צווישען איהם מיט מאַרשטעהער פון אַנ'אַנדער פּאָליטישער ריכ־טונג, אויסגערופען: „אַ השגה ביי מענשען! „טעאַ־טער" „יודיש טעאַטער": אַ יוד קאָן נישט זיין קיין פּרעזידענט אפילו אין דער פּרייסטער רעפּובליק"... ער האָט אָבער נישט תופס געווען, אַז „פּרעזידענט פון רעפּובליק" איז עמיצענס אַ קאַריערע. און „יודיש טעאַטער", איז דאָס ליד פון דער נאַציע, דער ביאור פון דור, די ווערדע און דערהויבונג פון דער ראַסע.

און אין די 20 יאָהר האָבען געצימבעלט די סטרונעס אויף דער לירע פון דעם גרעסטען יודישען בדחן —

משה בראָדערזאָן —

און אין די ווילדע געפילדערן פון צוועק־לאָזער פּאָליטישער לצנות אין פערשריען געוואָרען דאָס ווערק, פון וועלכען בראָדערזאָן איז אָהן שום ספק —

אַ רבי!

דאָס ווערק פון יודישער ריטמיק און סטיל.

* * *

דריי זענען זיי פאַראַן צווישען אונז — אַלע בני „ארבעים וארבע" לערך — און יעדער פון זיי איז אַ רבי דאָ, וואו דער „שיעור" דאַרף זיין דאָס מאָדערן און ראפינירט יודיש וואָרט —

דריי זענען זיי פאַראַן צווישען אונז, און ווען יובלס וואָלט געפייערט יודיש טעאַטער, וואָל־טען זיי געווען גלייכע בעלי־שמחות, און ערליך און געוויסענהאַפטיג וואָלטען זיי מיט ליבע גע־טיילט צווישען זיך די לאָרבערס און פריידיגע טרערען פון דערגרייכטער אַנערקענונג...

אָבער יודיש טעאַטער האַלט דאָרטען, וואו עס האַלט — „ליטעראַטור" —

אויפ'ן בולוואַר!

און ערגעץ, אין שטילע שאָטען־ווינקלען וויברירען פערשריענע סטרונעס —

אויף די סטרונעס די יעניגע ציטערן אַזוי־פיל פריידען און אַ ליכטיגע אמונה זינגט, אַז ווינ־טער־נעכט זענען לאַנג, אָבער נישט אייביג...

אויף די סטרונעס די יעניגע לעבט די צע־פייניגטע, צעריסענע יודישע נשמה, און עס שטראַלט די עובדה פון איהר אומבעזיגבאַרען בטחון, אַז שוואַרצע כוחות זענען כוחות שוואַכע, און שטאַרק איז דער כוח פון פייערדיגען גייסט —

פערהילכט זענען די סטרונעס.

פערשריען — די לידער, פערטומלט די גאַסען —

און די ראַסע האָט נישט אין איהרע ליידען די שווערע און נסיונות די ביטערע.

קיין טרייסט —

קיין קונסט!..

* * *

דריי זענען זיי — די אמתע און בערופענע טאָנגעבער און ווערדען־טרעגער פון פערהילכטען, אָבער אידעלען און וואונדערבאַרען יודישען סטיל אין וואָרט. און פון די דריי איז ער — משה בראָ־דערזאָן — איצינד אַ „יובילאַר". און איהם דאַרף מען אָט.. „מנחם יובל" זיין, לויט זיין אייגענער פּראַקטיק — סאַרקאַסטישען ווערטעל...

טאָ זאָל מיר — איינעם אַזעלכען, וואָס טוט זיפצען אנשטאָט שפּילען און ליבט דעם גרויסען בדחן, צו זאָגען לאמר: — פּראָווע. רבי טייערער, נישט קיין הינטישע העזות, און מען גישט דעם אָנשטעל, אַז XX יאָהר איז אַנ'עטאַפּ פון וועלכען אַזאַ יאָט — אַ ברעג, ווי דו ביזט, האָט אַ רעכט זיך אומצוקוקען אויף צוריק.

* * *

אז משה בראָדערזאָן וועט האַלטען ביים 50־יעהריגען יובל, זאָל ווערען דערציילט, אז מיט 30 יאָהר צוריק, — ווען אין דייטשלאַנד איז אַנטשטאַנען דער היטלעריזם, וואָס האָט דעמאָלט געדראָהט צו פערפלייצען די וועלט מיטן גיפט פון יודען־האַס און מענשען־פרעסעריי, — איז נעווען דער דראָהענדיגער אויסרוף פון די רשעים צו יודען:

„יודאַ, פעררעקע!"

און דערויף האָט בראָדערזאָן אָן אָפּגערופען:

— „יעקע, פערעקע".

נו ווער קאָן עס לייקענען, אַז „יעקע, פערעקע" איז הילכיגער און שפּילעוודיגער און טרעפ־ליכער ווי „יודאַ פערעקע"?

און ווען אין דער פּראָפּאַרק וואָלט זיך געשפּרייט דער גאַנצער קאַמף פון דער „נידעריגער ראַסע" געגען דער „העכער" —

ווי שנעל וואָלט בעקומען די יודישע גאולה יודען קאָנען זינגען און יודען העלפען זינגען נישט מיט העק, נייערט מיט פידעל־בויגענס!

* * *

אַ וואונדערבאַרער גייגער זאַמעלט ברכות צו געפונען דערמונטערונג אין זיין נסיון און אויפטו —

זאָלען הייסע הערצער אין התפּעלות אויס־וואַרימען זיין פיינע געשטאַלט און ליבען נאָמען!

זאָל דער זיידענער רבי מיטן סאַמעטענעם פּנים און אויגען לאַנג לעבען און זינגען, און שטראַלען זאָל זיין אויפטו אין דור און דער אייביגקייט!

ר. איזראַעל

דירעקטאָר אַדאָלף גאָלד

סענסאַציאָנעל־שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען ● 119 ●

— אויב דו הייסט איבערגעבענט געהן צו נאָר נעצקין וועגען די געגנבי'עטע זאַכען, האָב איך נישט קיין עצה און וועל מוזען געהן.

— די דאָרפסט געהן געראַנוויליג און נישט אוי־טער מיין צוואַנג, ווייל דאָס ליגט אין אונזער ביידנס אינטערעס.

— גוט, איך וויל זיך נישט אַריינלאָזן איצט אין קיין שום איינצעלהייטען, איך געה איין און וועל ערלעדיגען אַלץ וואָס דו האָסט געהייסען.

— געה און זיי מצליח.

דער גראַף איז אַוועק און האָט לייכטער אָפּגע־אָטעמט.

— אַ שווער שטיקעל אַרבייט געווען, האָט ער זיך געטראַכט, זעהט אויס, אַז איך בין מעהר אַקטיאָר ווי זי, הגם איך קען איהר אויך נישט אָוועקנעהמען איהרע פעהיגקייטען, ווען באַנעצקי האָלט געווען אַנוועזענד ביי אונזער געשפּרעך, וואָלט ער געקליבען נחת, און ער זיצט שוין גע־וויס אויפ'ן צוג און פאָהרט קיין פּוילען, דער גע־שטאַרבענער באַנעצקי, און אַליין וואָלט שוין אויך געוואָלט זיין אין זיין לאַנד. ער האָט מיר צו־געזאָגט, אַז מיר וועלען זיך טרעפען אויף דער גרענעץ און פון דאָרט וועלען מיר ביידע צו־זאַמען פאָהרען אין לאַנד. איך רעכען, אַז ער וועט האַלטען וואָרט. מיר איז איצט זעהר שווער צו בלייבען אַליין,

און ווירקליך איז באַנעצקי אין דאָזיגען מאָמענט שוין געזעסען אין אַ וואַגאָן צווייטער קלאַס און געפאָהרען צוזאַמען מיט דער פרוי ראָזען קיין פּוי־לען. די פרוי ראָזען איז געווען ווי פערזאַרט, זי האָט דאָס אַלץ נישט געקענט בעגרייפען, צוליב וואָס איז זי מיט איהם ענטלאָפען פון לאָדז און צוליב וואָס קעהרט ער זי צוריק אין לאַנד. באַנעצקי האָט אפילו געפּרובט איהר דאָס צו געבען צו פערשטעהען, אָבער זי האָט זיך געפונען אין אַזאַ צושטאַנד, אַז איהר מוח איז נישט געווען אין דער לאַגע דאָס אַלץ אַרומצונעהמען, זי איז געוואָרען גלייכגילטיג צו אַלץ, וואָס קומט פאָר אַרום איהר. איהר איז נישט געווען קיין שום אונטערשיד, וואָס וועט ווייטער מיט איהר פאָר־קומען. באַנעצקי איז ביז דעם מאָמענט, ווען זי האָט פערלאָזען די טורמע געווען איהר בעשיצער און דאָס איז דערפאַר וואָס איהר געבוג געווען, באַ־נעצקי ווידער, וועלכער האָט גוט פערשטאַנען איהר גייסטיגען צושטאַנד האָט נישט געפּרובט מיט איהר צופיל צו רעדען, איבערלאָזנדיג דאָס אויף שפּע־טער, ווען די פרוי ראָזען וועט בעפרייט ווערען פון איהר היפּנאָז. מאַנכעס מאָל האָט זיך באַנעצקי אָפּגעשטעלט דערויף, צי ער בעגעהט נישט קיין פערברעכען, ווען ער ערלויבט, אַז די פרוי אַזוי זאָל זיך אַזוי שרעקליך מאַטערען. אין דער צייט בער צייט ווען ביי איהם אין טאַש געפינט זיך אַ

מיטעל, וועלכעס וואָלט געקענט זי אויסהיילען, כאָ בען די מיט אַלע מענשען גלייך. אָבער דער אַל־געמיינער וואָויל האָט פערלאַנגט, אַז די פרוי ראָ־זען זאָל נאָך אַביסעל ליידען, כדי איין מאָל פאַר אַלע מאָל זאָל געמאַכט ווערען אַ סוף צו דעם אַלעם, ווילדען און שרעקליכען, וואָס איז ביז איצט פאָר־געקומען.

— און ווער ווייסט, וואָס טוט זיך דאָרט מיט דעם אָרימען גראַף, האָט באַנעצקי זיך געטראַכט, דוכט זיך מיר, אַז דאָס איז געווען אַ צוגעפעהרליכער עקספּערימענט צו שיקען דעם גראַף צו אדאָן און איהר איינרעדען, אַז ער האָט מיך ערמאָרדעט, אָבער ס'איז נישט געווען קיין אַנדער עצה, איך האָב געמוזט געווינען צייט, כדי רוהיג אויעקצופאָהרען און זיך נישט אַריינלאָזען אין קיין אַוואַנטורעס, וועלכע וואָלטען געווען פריהצייטיג. לאָמיר האָ־פען, אַז ער וועט אויסהאַלטען דעם עקזאַמען און וועט בעוויזען זיך אַרויסצוּוויקלען פון דער באמת שווערער לאַגע, אין וועלכער ער געפינט זיך. מיר דערנעהנטערען זיך צו דער גרענעץ און דאָ מוז איך וואַרטען אויף איהם. ער דאַרף אָנקומען אין פיר שעה אַרום. דערווייל וועלען מיר זיך אַרעק־זעצען און אָנשרייבען אַנ'אויספיהרליכע דעפּעשע צו הערמאַן טאובע. ער וואַרט שוין געוויס דערויף מיט דער גרעסטער אומגעדולדיגקייט.

קאַפּיטעל 30

גאָלד גערעטעוועט

טאובע איז געזעסען ביי זיך אין קאַבינעט און געהאַלטען אַ טעלעגראַם, וועלכע ער האָט ערשט וואָס דערהאַלטען. ער האָט בעלייענט איבער־מאָל און באַכאָמאָל אין אַ צופרידענער שמייכעל

האָט זיך אויסגעגאָסען אויף זיינע ליפּען. די דעפּעשע האָט געהאַט פאָלגענדען אינהאַלט „איך געפין זיך אויפ'ן וועג קיין פּוילען. איך פאָהר צוזאַמען מיט דער פרוי ראָזען, איך קען איין שוין מיט דער גאַנצער זיכערקייט מיטטיילען, אַז אַלע פעדים געפינען זיך ביי מיר אין די הענד. די הויפּט־דאָ קומענטען געפינען זיך שוין אין לאָדז, פּרובט אָבער נישט אין ערגעץ צו געהן און דערוויסען זיך, וואו זיי געפינען זיך. דוכט זיך, אַז מיין מיסיע אַזוי גוט ווי איינע'ע האָבען זיך געענדיגט. מאָר־גען וועלען מיר זיין זעהן אין לאָדז". אונטערגעשרי־בען איז געווען באַנעצקי.

— אַזוי איז עס, האָט טאובע צו זיך אַליין גע־רעדט. איצט ווייזט זיך מיר דער ענין אויס אַזוי פּשוט, אַזוי פּראָסט, ווי אין איהם וואָלט קיין שום אויסערגעוועהנליכעס נישט פאָרגעקומען. אַ גאַנץ שטרעבט צו עפּעס מיט אַלע פיבערן פון זיין נשמה און ווען זיין שטרעבען ווערט פערווירקליכט, דוכט זיך אויס, אַז ס'האָט גאָרנישט געלויבט די מיה, אַז דאָס גליק איז זייט דעמאָלט ענטלאָפען אויף הונדערטער מיילען ווייטער, אַז דאָס גליק אין לע מען ליגט גאָר אין עפּעס אַנדערש און נישט אין דעם, צו וואָס מ'האָט געשטרעבט. געוויס בין איך צופרידען פונ'ם אויסגאַנג אין דעם גאַנצען ענין, געוויס איז דאָס אַ העהליכער זיג, אַ הערליכער טריומף, אָבער וואָס איז פון דעם אַלעם געבליבען ביי מיר, פאַר מיר, פאַר מיין פערזענליכען לעבען, גאָרנישט, דיזעלבע פּוסטקייט. וואָס אַמאָל. דער זעלבער בלייז, וועלכער האָט געהערשט ביז איצט, נישט פאַרהאַן מיט וואָס צו פערפילען דאָס לעבען.

פלוצלונג האָט ער זיך אָבער געכאַפּט.

— און דירעקטאָר גאָלדס פרוי?...

(פאָרטזעצונג קומט).

איז סמאָל־ני אינסטיטוט

מענשען וואָס קומען אַהין מיט קלאָגעס

(פֿון אַ רייזע איבער ראַטען־פֿערבאַנד)

פֿון ה. לאַנג.

איך האָב זיך געפֿונען אַ פֿרימאָרגען אין „סמאָלני אינסטיטוט".

שוין דער נאָמען פֿונ'ם אָרט האָט מיך גע־האַלטען געשפּאַנט, געווען צייטען, אין יענע ערשטע פּאָר יאָהר פֿון דער רוסישער רעוואָלוציע, ווען דער נאָמען איז געווען אויף די ליפּען פֿון אַלע צייטונגס־לעזער. און וויפֿיל מאָל האָט די פֿאַנטאַזיע זיך געריסען אַהין? דאָ, אינ'ם „סמאָלני אינסטיטוט", איז דאָך פֿאָרגעקומען די גאַנצע באָלשעוויסטישע איבערקעהרעניש. ביים צוקומען אַהינצו האָט מען מיר אָנגעוויזען, ווי אַזוי דער פּלאַץ אַרום דער געביידע איז אין יענע בעריהמטע טעג בעוואַכט געוואָרען פֿון סאָלדאַטען מיט קאַנאָנען. איצט שטייט אויפֿ'ן פּלאַץ אַ לענין־סטאַטוע. דאָרטען איז דער „פּלאַשטשאַד דיקטאַטורי".

אין „סמאָלני אינסטיטוט" זענען פֿאַרהאַן קוואַרטירען פֿון די וויכטיגסטע לענינגראַדער סאָוועטישע אָרגאַניזאַציעס. דאָרטען איז קאָנצענטרירט טעטיגקייט און מאַכט פֿאַר גאַנץ לענינגראַד.

אין „סמאָלני אינסטיטוט" איז פֿאַרהאַן אַ צימער וואו מען נעהמט אויף קלאָגעס פֿון אַרבייטער. איך בין אַריין אינ'ם צימער.

מ'האָט אויפֿגענומען קלאָגעס עפֿענטליך, ס'הייסט אַלע, וועלכע זענען דאָרטען געווען מיט זייערע פֿערביטערטע הערצער, האָבען געהערט דעם פּעקעל צרות פֿון יעדען אָנקלעגער. וואַהרשיינליך זענען די צרות מעהר נישט קיין סודות. זיי זענען אַריין אינ'ם פֿאָלקס־לעבען. און די מאַכט האָט נישט קיין מורא, אַז זיי וועלען וועמען אויפֿרעגען.

איך וועל דאָ פֿערצייכענען דריי קלאָגעס, געשיכטעס פֿון דריי מענשען, דריי פֿאַקטען, די ווייזען וואָס עס קומט פֿאָר אין סאָוועטיש־רוסישען לעבען.

* * *

דערציילט איינער:

ביי איהם אויף דער פֿאַבריק איז פֿאָרגעקומען אַ פֿערזאַמלונג אויסצוועהלען די „סעקציע", וואָס האָט צו טהון מיט וואוינונגען פֿאַר די אַרבייטער און מיט קאַרטעס פֿאַר שפּייז און אַנדערע זאַכען צו קריגען אין קאָאָפּעראַטיווע געוועלבער. אין דער פֿאַבריק זענען פֿאַרהאַן פֿיר „סעקציעס", איינע גיט זיך אָפּ מיט אויפֿפּאַסונג, אַז אַרבייטער זאָלען אַרויסגעבען גענוג פּראָדוקציע, און אַז דער פּראָדוקציאָנס־קאָסט זאָל זיין וואָס ביליגער; אַ צווייטערס אויפֿגאַבע איז וועגען די פֿערדינסטען לויט שטיק־אַרבייט (די געשיכטע איז פֿון אַ טעקסטיל אַרבייטער); אַ דריטע „סעקציע" איז די „קולטור־גע", וואָס אַראַנזשירט פֿערוויילונגען; די פֿערטע איז וועגען די וואוינונגען און לעבענס־מיטלען. ער האָט זיך נישט בעטייליגט אין דעם אויסוואַהל פֿון די אַנדערע „סעקציעס". אָבער אין דער „סעקציע" פֿאַר וואוינונגען און לעבענס־מיטלען האָט ער געהאַט אַ ספּעציעלען אינטערעס. דערצו האָט איהם געבראַכט זיין איצטיגע דירה. זי איז פֿער־חושך'ט. ער האָט אַ פֿאַמיליע, און זיין פֿרוי אַרבייט אויך און זיי האָבען צוויי קינדער אין דער שולע און זיי וואוינען מיט נאָך דריי אַזעלכע פֿאַמיליעס אין איין שטוב, אין אַ פֿייכטע, די ווענט זענען כסדר נאַס, מען וואָלט זיי געדאַרפֿט רעמאָנטירען שוין לאַנג צוריק. דערצו האָט ער אָנגעהויבען מורא קריגען, אַז ער וועט די דירה איינגאַנצען פֿערלירען איבער דעם, וואָס אינ'ם קוואַרטאַל קומט איצט פֿאָר אַ גאַנצע איבערקעהרעניש מיט די וואוינונגען אַלס רעזולטאַט פֿונ'ם פּאַספּאָרט־געזעץ. יעדער מוז איצט האָבען אַ פּאַספּאָרט; ווערען געמאַכט אויספֿאָרשונגען; פּלוצלונג ווערט איינעם אָנגעזאָגט, אַז ער מוז פֿון זיין דירה זיך אַרויסציהען. ער האָט, אַלזאָ, געהאַט אינטערעס אינ'ם אויסוואַהל פֿון דער „סעקציע" פֿאַר וואוינונגען, און ביי אַ פֿאַבריק־פֿערזאַמלונג וועגען דעם האָט ער געזאָגט עטליכע ווערטער.

אַ „פּאַרטיי חבר" האָט פֿאָרגעלייענט די נעמען פֿון די, וועלכע דאַרפֿען געוועהלט ווערען אין דער „סעקציע", און ער, נישט זייענדיג קיין „פּאַרטיי חבר", האָט פֿאָרגעשלאָגען איינעם, וועלכער איז פֿונ'ם „פּאַרטיי חבר" נישט דערמאָהנט געוואָרען. ער האָט עס געטהון אין די אינטערעסען פֿון אַלע, וועלכע וואוינען מיט איהם אין הויף. ער האָט באַלד געקריגען אַ צעטעלע פֿון אַן אַנדער „פּאַרטיי חבר", אַז ער דאַרף זיך נישט מישען, וואָרום ער דאַרף זיך באַר פֿיהלען, וואָס מען לאָזט איהם צורוה, ווייל „מען ווייסט", אַז ער איז אַמאָל געווען אַ „שפּעקולאַנט" פֿון דירות און ווייטערס. דאָס איז נישט אמת, טענה'ט ער. קיינער קען דאָס אויף איהם נישט זאָגען; קיינער קען דאָס נישט בעווייזען. ער איז פֿאַר דער רעוואָלוציע אויך געווען אַן אַרבייטער. ער ווייסט אָבער, וואָס אַזעלכע רייד אויף איהם קענען מיינען, אויב ער האָט זיך מעהר נישט געמישט אינ'ם אויסוואַהל פֿון דער „סעקציע". ער האָט די „פּאַרטיי חברים" אין דער פֿאַבריק נישט געשטערט, דייט דאַן מאַטערט מען איהם אָבער פֿאָרט.

און ער פֿיהלט, אַז עפּעס איצט וועט מען אויף איהם אָנווענדען דעם פּאַספּאָרטען־געזעץ און ער וועט טאַקע ווערען אַרויסגעוואָרפֿען פֿון זיין דירה. וויפֿיל איז דער שיעור צו ווערען געמאַטערט איבער דעם, וואָס ער האָט זיך פֿערשטעקט מיט עטליכע „פּאַרטיי חברים"?...

מעלדעט זיך אַ צווייטער אָנקלעגער:

ער איז בעשעפֿטיגט אין דער לענינגראַדער פֿאַבריק פֿון גראַמאָפֿאָנען. ער איז יונג. ער איז אַן אַרבייטער־סטודענט. דאָס הייסט, ער האָט שטודירט אויף איינזשעניר און געהאַט באַקומען דעם גע־דאַנק אָפּצושטעלען זיין שטודירען אויף פֿיר יאָהר צייט צו אויסנעהמען אַרבייט אין אַ פֿאַבריק און קריגען אַ ביים־פּראַקטיק. ער האָט עס געטהון.

איצט ענדיגען זיך זיינע פֿיר יאָהר אַרבייט פּראַקטיק, און ער האָט געדאַרפֿט זיך מעלדען צוריק פֿאָרטצוזעצען זיין שטודירען. דערווייל האָט עפּעס פּאַסירט מיט זיין פֿאָטער. דער פֿאָטער איז אַ פּויער אינ'ם לענינגראַדער ראַיאָן, און איז אַ „קאָלווירט", ס'הייסט, ער געהערט צו אַ קאָלעקטיווירטען דאָרף, אַ „קאָלכאָז". מ'האָט אויף איהם געמסר'ט, אַז ער האָט „אַגיטירט" אין דאָרף, אַז די „קאָלווירטען" זאָלען אויסבעהאַלטען ברויט פֿון דער רעגירונג; זיי זאָלען פֿערשטעקען ערגעץ אַ געוויסע מאָס ווייץ.

און ווען ער, דער זוהן, דער אַרבייטער סטודענט אין שטאָט, האָט זיך געמעלדעט צוריק אָנצוקומען אין די קלאַסען צו פֿערענדיגען זיין שטודירען אויף איינזשעניר, האָט מען איהם געזאָגט, אַז אין זיין פֿאַמיליע קומט עפּעס פֿאָר, וואָס איז נישט אין איינקלאַנג מיט די „פּראָלעטאַרישע געזעצען", און ער קען דערפֿאַר איצט נישט צוריק קריגען זיין אָרט אין די איינזשעניר־קלאַס.

די רייד האָבען זיך געצויגען ווייטער. ס'איז קענטיג געווען, אַז דער יונגער אַרבייטער סטודענט ווערט צובראָכען פֿון אינערליכען פּיין. ער האָט סימפּאַטיע מיט זיין פֿאָטער, וועלכער ווערט אויך געיאָגט, און מען ווייסט נאָך נישט וואָס עס וועט זיין מיט'ן פֿאָטער, און אין דערזעלבער צייט פֿערגעט אין איהם אַ פֿערדרוס, וואָס ער מוז זיין אַ קרבן צוליב זיין פֿאָטער....

אַ דריטער אָנקלעגער:

נישט ווייט פֿון לענינגראַד, וואו עס הויבט זיך אָן ציהען די פֿינלענדישע גרענעץ־ליניע, זענען געשטאַנען עטליכע וואָכען צוויי וואַגאָנעס מיט אייזערנע שרויפֿען, און ער, דער אָנקלעגער, ווערט געהאַלטען פֿעראַנטוואָרטליך פֿאַר דעם, און ער האָט געקריגען אַ „באַטיס", אַז ער וועט מוזען פֿאַרשטעהן פֿאַר אַ „פּאַרטיי־געריכט" און אַ „באַטיס", אַז ער ווערט ענטזאָגט פֿון זיין שטעלע. ער איז בעשעפֿטיגט ביים טראַנספּאָרט אַלס אַ געהילף ביי אַ טראַנספּאָרט־דירעקטאָר איבער צוויי קליינע סטאַנציעס אויף דער גרענעץ־ליניע. ווען די צוויי וואַגאָנעס מיט אייזערנע שרויפֿען זענען דאָרטען אָנגעקומען, האָט דער דירעקטאָר איהם געזאָגט, אַז זיי זאָלען דאָרטען בלייבען שטעהן ביז ער וועט איהם געבען אַן אַנדער אָנווייזונג.

איבער גאַנץ רוסלאַנד איז געוואָרען אַ טירעוואָגע אויפֿצוזאַמלען די תבואה פֿון דער סוף־זומער דיגער גערעטעניש; אַלע טראַנספּאָרט ליניעס זענען דערמיט פֿערנומען געוואָרען; פּאַרטיי בעשלוסען האָבען דערצו געטריבען מיט אַלע מיטלען, אַלע כוחות, וואָרנונגען און בעשטראָפֿונגען; דאָס איז געווען די אָרדענונג, וואָס דער דירעקטאָר האָט איהם בעפֿוילען צו פֿערהאַלטען די צוויי וואַגאָנעס מיט אייזערנע שרויפֿען; דער דירעקטאָר האָט געדאַרפֿט האָבען זייער אָרט פֿאַר אַ פֿערבינדונג פֿאַר תבואה־וואַגאָנעס. איז אָבער געוואָרען אַ געשריי אינ'ם פּלאַץ, וואו די וואַגאָנעס מיט די אייזערנע שרויפֿען האָבען געדאַרפֿט אָנקומען. מ'האָט געדאַרפֿט די שרויפֿען האַרמאָניזירען, צוגרייפֿאַסען, מיט געוויסע מאַשין־מאַטעריאַלען, און דאָס איז נישט אַלץ. אויכעט פֿערשפּעטיגונג אויף צוויי וואָכען צייט, איז פֿאָרגעקומען אַן אַנדער מין שאָדען. די וואַגאָנעס זענען נישט געווען קיין פֿערמאַכטע, נאָר מיט אַ לייווענט איבערגעצויגען. עס זענען אָנגעקומען רעגענס. נאַסקייט האָט געבראַכט אויף זיי ראָסט.

ווען ס'האָט זיך אָנגעהויבען אַן אויספֿאָרשונג, איז די שולד אַריבערגעטראָגען געוואָרען פֿונ'ם דירעקטאָר אויף איהם, דעם געהילף. די זענען טאַקע ביידע „פּאַרטיי חברים" און ביידע פֿריינד, אָבער ווען עס קומט צו אַ בעשולדיגונג מיט אַן ערוואַרטעטער בעשטראָפֿונג, הויבען אָן פֿריינד זיך אָנגעדערגעהן. דער דירעקטאָר האָט געזוכט זיך צו ראַטעווען, און עס איז איהם געלונגען, וואָס זאָל ער, דער געהילף איצט טון? ער שטעהט אונטער קלאָגעס און קריגט שוין נישט קיין לוין. ער איז איינזאַם, און וואוינט ביי אַ פֿערהייראַטע טאָכטער, נישט קיין „פּאַרטיי חברטע", אַ פֿענסטער וואַשערין אויף פּאַסאַזשיר־צוגען, און זי העלפֿט איהם אַרויס אַביסעל מיט עסענוואַרג, וואָס בעשטעהט הויפּטזעכליך פֿון פּראָסטעסטען שוואַרצען ברויט. זי האָט אַליין נישט מעהר, און ווי לאַנג וועט זי איהם קענען אויסהאַלטען? וואָס איז שייך צו דער „פּאַרטיי", ווייסט ער, אַז ער איז אַ פֿערפֿאַלענער. ער וועט ווערען „אויסגערייניגט", כאָטש ער קען אָנווייזען פֿערדינסטען פֿאַר דער רעוואָלוציע. ער איז געווען אין דער „רויטער אַרמיי" אין די צייטען פֿון בירגער־קריג, און געווען פֿון די, וועלכע זענען געשיקט געוואָרען צוצוברעכען דעם „אויפֿשטאַנד אין קראָנשטאַט". סיי ווי איז עס, זאָל ער כאָטש קיין שטעלע נישט פֿערלירען!...

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט

פּראָטעזען, קאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט. לייכטע פּלאַטפֿוס־איינלאַגען נאָך פֿוס־מעסטען אַלס נאָך גיפּס־אָבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119, טעל. 281-81

שלמה המלך'ס גרעסטע ליבע

5) לויט יודישע לעגענדעס — פֿון א. אוסטילער

אין יענער צייט האָט אין דרום־אַראַביע, פֿער צעהן הונדערט מייל פֿון פּאַלעסטינע, געהערשט אַ קעניגין מיטן נאָמען מאַקעדאַ, די קעניגין פֿון שבא. זי האָט זיך גערעכענט פֿאַר איינער פֿון די שעהנסטע פֿרויען אין יענער צייט. אַלע מלכים און פּרינצען, וועלכע האָבען זי געקענט, זענען געווען שטערבליך פֿערליבט אין איהר, אָבער זי איז געווען גלייכגילטיג צו זיי. קיינער פֿון זיי איז נישט געווען איהר אידעאַל, איהר טיפּ, וועמען זי האָט אין האַרצען געליבט.

צווישען איהרע קנעכט האָט זיך געפֿונען אַ יוד, א[י]ן איינמאַל, ווען איהרע קנעכט האָבען שטאַרק געלויבט דיזע קעניגין, האָט דער יוד גענומען איהר דערציילען די האַגדות פֿון זיין קעניג שלמה, ער האָט איהר געשילדערט זיין אויסערגעוועהנליך־שעהנע פֿיגור, זיין חכמה, אַז ער פֿערשטעהט אַפֿילו די שפּראַכען פֿון אַלע חיות און פֿויגלען, אַז עס איז נישטאָ אַ זאַך אויף דער וועלט, וואָס זאָל זיך פֿערהוילען פֿון איהם, און אויך פֿון זיין געוואַלדיג גרויסען רייכטום.

די קעניגין מאַקעדאַ האָט זיך דאָס אַלץ אונטערגעהערט און זי האָט געשיקט רופֿען דעם יודישען קנעכט צו זיך. אויף איהר בעפֿעהל האָט דער יוד איהר נאָך אַמאָל אַלץ געשילדערט. די קעניגין איז אַריין אין אַזאַ עקסטאַז, אַז זי האָט איהרע געפֿיהלען נישט געקאָנט בעהערשען, און זי האָט מיט פּאַטאָס אויסגעשריגען: „ער איז מיין האַרץ'ס פֿערלאַנג".

און ווי די לעגענדע דערציילט, האָט שלמה המלך דעמאָלט געשיקט דעם קעניג פֿון די פֿויגלען, בעגלייט פֿון אַ גרויסער מחנה פֿויגלען, מיט אַ בריף צו דער קעניגין מאַקעדאַ. אינדערפֿריה, ווען די קעניגין איז געגאַנגען בעטען צו דער זון, האָבען די פֿויגלען פֿערדעקט די זון. די קעניגין האָט זיך שטאַרק דערשראָקען, ווייל זי האָט גערעכענט, אַז דאָס איז אַ שלעכטער סימן, און זי האָט צעריסען איהרע קליידער. דערווייל האָט זיך דער פֿויגלען־קעניג אַרונטערגעלאָזט און אַנידערגעלייגט דעם בריף אויף איהר לינקער ברוסט.

מיט גרויס שרעק האָט זי אויפֿגעעפֿענט דעם בריף און געלייענט: „פֿון מיר, קעניג שלמה, פֿרידען צו דיר און צו אַלע האַרען פֿון דיין מלוכה. דו ווייסט אַז גאָט האָט מיך געמאַכט פֿאַר קעניג איבער אַלע חיות פֿון פֿעלד, איבער אַלע פֿויגלען פֿון דער לופֿט, איבער אַלע שדים, רוחות און גייסטער. אַלע מלכים פֿון מזרח און מערב קומען צו מיר מיך בעגריסען. אויב דו וועסט קומען מיך בעגריסען, וועל איך דיר אַרויסווייזען גרויס כבוד, מעהר נאָך ווי איך ווייז אַרויס צו אַלע אַנדערע מלכים".

מאַקעדאַ איז געווען איבערגליקליך; זי איז געווען זיכער אַז דאָס האָט איהר זון־גאָט איהר געבראַכט אַ בריף פֿון איהר בעשערטען. און דערצו האָט זי דאָך איצט אַ זעהר גוטען אויסרייד צו איהם צו פֿאָהרען. זי קאָן דאָך אַלע איהרע האַרען און דעם פֿאָלק ערקלערען, אַז צוליב פּאָליטישע מאָטיווען מוז זי אונטערנעהמען די רייזע.

אָבער נאָך גליקליכער איז זי געווען, ווען איהר פּראָפֿעטין סאַראַהל האָט צו איהר געזאָגט: „מיין קינד, אין דעם בריף איז דיין גליק פֿערזיגעלט. דיין אינהאַלט איז ליבע". און אַז די ליבע־לעכצענדע מאַקעדאַ שרייט אויס: „אָבער וואָס איז ליבע?" ענטפֿערט איהר סאַראַהל: „אַ מיסטעריע ווי דאָס לעבען, אָבער דורכזיכטיגער".

מיט גאַנצע אַכט הונדערט קעמלען און אומצעהליגע איידלען, בעלאַדען מיט אַזאַ שיער גאָלד, זילבער, ברילליאַנטען, געווירצען, פּערפֿיומען און אַ גרויסער צאָהל אַנדערע קאָסטבאַרע מתנות, האָט זיך מאַקעדאַ, אין דער בעגלייטונג פֿון אַ גאַנצער מחנה בעדינער, געלאָזט צו איהר אומבעקאַנטען געליבטען.

און שלמה האָט זיך שטאַרק געגרייט צו דעם קבלת־פּנים. ער האָט אַפֿילו געלאָזט ספּעציעל איבערבויען דעם לינקען פֿליגעל פֿון זיין פּאַלאַץ פֿאַר איהר, געמאַכט איינגאַנצען פֿון מאַרמאָר־שטיין. דער ווי[ז]יט פֿון דער קעניגין מאַקעדאַ איז איהם געווען איצט בעזונדערס אינטערעסאַנט. ער האָט גערעכענט, אפשר וועט זי איהם פֿערהיילען, אָדער גוטינגסטענס לייכטער מאַכען די וואונד, וואָס שושנה האָט געמאַכט אין זיין האַרץ. אמת, ער האָט געפֿיהלט, אַז קיין לעבעדיגע פֿרוי אין דער וועלט קאָן נישט פֿערבייטען זיין אמת'ע געליבטע שושנה, וועלכע ער האָט נאָך אַלץ געהאַט צו בעדויערן. אָבער אפשר וועט מאַקעדאַ פֿאָרט איהם לייכטער מאַכען!

ער וואָלט אפשר טאַקע פֿאָרט געקאָנט ליבען מאַקעדאַן, אָבער ער האָט געהערט, אַז מאַקעדאַס פֿיס זענען בעוואַקסען מיט האָר. און דאָס איז שוין געווען גענוג אַ חסרון פֿאַר דעם דאָזיגען גרויסען ליבע־קינסטלער.

דערפֿאַר האָט טאַקע שלמה געהייסען אויסשליגען אין איינעם פֿון זיינע צימערן אַ דורכזיכטיגען קרישטאָלענעם דיל, פֿון אונטען זאָל זיין אויסגעהוילט, אָנגעפֿילט מיט וואַסער און מיט לעבעדיגע פֿיש. דאָס האָט מען געמאַכט אַזוי קונציג, אַז קיין מענשליך אויג האָט נישט געקאָנט בעמערקען דאָס גלאָז פֿון אויבען. שלמה האָט זיך געטראַכט, אַז זי וועט דאָך מיינען, אַז עס איז וואַסער, וועט זי אונטערהויבען די קליידער, וועט ער זיך קאָנען איבערצייגען.

דעם צווייטען טאָג, ווען די קעניגין איז שוין געווען נישט ווייט פֿון דער שטאָט, האָט שלמה געשיקט אַנטקעגען איהר אַ גרויסע צאָהל האַרען, מיט זיין אַדיוטאַנט בניהו, דער זוהן פֿון יהוידע, אין דער שפּיץ. בניהו איז געווען אַזוי שעהן, אַז ווען מאַקעדאַ האָט איהם דערזעהן איז זי אַרויס פֿון איהר קאַרעטע זיך פֿאַר איהם צו בוקען.

ווען בניהו האָט זי געפֿרעגט, פֿאַרוואָס זי איז אַרויס פֿון איהר קאַרעטע, האָט זי געענטפֿערט: „ביזטו נישט קעניג שלמה?" און אַז בניהו האָט איהר געענטפֿערט, אַז ער איז בלויז איינער פֿון דעם קעניגס קנעכט, האָט זי זיך אָנגערופֿען צו איהרע בעגלייטער: „אויב איהר האָט נישט געזעהן דעם לייב, האָט איהר כאָטש געזעהן זיין לאַגער; אויב איהר האָט נישט געזעהן דעם קעניג אַליין, האָט איהר כאָטש געזעהן די שעהנקייט פֿון דעם, וואָס שטעהט פֿאַר דעם קעניג".

בניהו'ס שעהנקייט האָט נאָר מעהר צושפּילט איהר פֿאַנטאַזיע. זי האָט זיך שוין יעצט גאָר נישט געקאָנט פֿאָרשטעלען ווי שעהן שלמה אַליין מוז זיין. און וואָס מעהר זי האָט ווייטער דעם געדאַנק, אַלץ ברענענדיגער איז געוואָרען איהר ליבע. און כאָטש שטאַרק מיד פֿון דער דריי חדשים'דיגער רייזע, איז זי דורכאויס דעם וועג בעשטאַנען, אַז מען זאָל זי גלייך פֿיהרען צום קעניג.

אַריינקומענדיג אין דעם צימער מיט דעם קרישטאָלענעם דיל, אין וועלכען שלמה איז געזעסען, איז איהר אויסגעקומען אַז זי געהט אַריין אין אַ וואַסער, האָט זי אויפֿגעהויבען די קליידער. נאָכדעם ווי שלמה האָט זי פֿאָרמעל בעגריסט, האָט ער צו איהר געזאָגט: „דיין שעהנקייט איז די שעהנקייט פֿון אַ פֿרוי, אָבער דיינע האָר זענען מענער'יש; האָר זענען אַ צירונג פֿאַר אַ מאַן, אָבער אַ חסרון פֿאַר אַ פֿרוי".

מאַקעדאַ האָט זיך אַפֿילו געפֿיהלט אַ ביסעל געטראָפֿען פֿון דער דאָזיגער בעמערקונג, אָבער זי האָט פֿערשוויגען. זי האָט איהם צו ליב, באַלד ליבער ווי זי האָט איהם ליב געהאַט אין דער פֿאַנטאַזיע. ער איז דאָך פֿיל שעהנער ווי זי האָט זיך פֿאָרגעשטעלט; וואָס אַ מינוט מעהר, אַלץ מעהר גערייצט ער איהר האַרץ. זי קען זיך שוין כמעט נישט בעהערשען, — אָט אָט פֿאַלט זי איהם אַרום האַלז און הויבט איהם אָן קושען.

אָבער זי בעהמט זיך אָן מיט האַרץ. זי ווייסט, אַז וואָס מעהר מען ווייזט אַרויס ליבע, אַלץ ווייטער שטופּט מען אָפּ דעם געליבטען פֿון זיך. בעשליסט זי בעסער צו זעהן, צי איז ער טאַקע אויך אַזוי קלוג ווי ער איז שעהן און זי פֿרעגט איהם: „וואָס איז עס: זיבען גיבען אַרויס, ניין נעהמען אַריין, צוויי גיבען אַרויס געטראַנק, און איינער טרינקט"? און שלמה ענטפֿערט: „זיבען זענען די טעג פֿון דער „צייט", ניין זענען די שוואַנגערשאַפֿט חדשים, צוויי זענען די ברוסטען און דער וואָס טרינקט איז דאָס קינד". און מאַקעדאַ פֿרעגט ווייטער: „אַ פֿרוי האָט געזאָגט צו איהר זוהן: דיין פֿאָטער איז מיין פֿאָטער, און דיין זיידע איז מיין מאַן, דו ביזט מיין זוהן, און איך בין דיין שוועסטער?" „געוויס", ענטפֿערט שלמה, „דאָס האָט לוט'ס טאָכטער געזאָגט צו איהר זוהן".

מאַקעדאַ שטעלט איהם נאָך אַ גאַנצע רייהע פֿראַגען, וועלכע שלמה פֿערענטפֿערט מיט גרויס חכמה.

פֿער'שיכור'ט פֿון זיין שעהנקייט, בעריהמט פֿון זיין קלוגשאַפֿט, שטעלען זיך איהר טרערען אין די אויגען. שלמה בעמערקט עס. ער האָט צו גוט געקענט די פֿרויען, ער האָט גוט געוואוסט אַלץ, וואָס עס שפּילט זיך אָפּ ביי זיי אין האַרצען, אין דער נשמה. ער האָט באַלד געזעהן, אַז מאַקעדאַ איז אין איהם אמת'דיג פֿערליבט. אָבער ער איז צו איהר געווען גלייכגילטיג. זי איז פֿאַר איהם געווען אַ פּרינצעסין, ווי אַלע אַנדערע. פֿאַר זיינע אויגען שטעהט נאָר איין געשטאַלט — שושנה.

זיין האָפֿענונג, אַז מאַקעדאַ וועט לייכטער מאַכען זיין וואונד, איז אַ פֿאַלשע. ער קען מיט איהר העכסטענס פֿערברענגען אַ שעהנע ליבעס־נאַכט, אָבער נישט מעהר. אַך! ווען ער קען יעצט כאָטש איין בליק טאָן אויף זיין געליבטער! ווי מקנא איז ער דעם גליקליכען פּאַסטוך! ער, דער קעניג, קען זי נאָר זעהן געלעגענטליך ביי טאָג; אָבער ער, דער אָרימער פּאַסטוך, קען זי דאָך זעהן אומגעשטערט אַ גאַנצע נאַכט. — און די נאַכט איז דאָך דער שעהנסטער טייל פֿון טאָג...

אָבער בליק־שנעל דערמאָהנט ער זיך, אַז צו עהרען דעם גאַסט גיט מען היינט ביינאַכט אַ ספּעציעלע פֿאָרשטעלונג אין דעם קעניגליכען היפּאָדראָם. ער וועט, אַלזאָ, בעפֿעהלען, אַז שושנה זאָל אויספּוצען זיין און דער קעניגין מאַקעדאַס לאָזשע מיט בלומען און טאַקע בלייבען דאָרט ביז נאָך דער פֿאָרשטעלונג מיט אַ גרויסען בוקעט בלומען אין דער האַנד. אַזוי אַרום וועט ער זי נאָך דעם מעמעלעבען אָוועגד קענען זעהן.

(פֿאָרזעצונג מאָרגען)

ראדיא-פראגראם

מיטוואך, ד. 20 דעצעמבער 1933

7,00 צייט-סיגנאל, 7,05 גימנאסטיק, 7,20 גראמאפאן, ידיעות, 7,40 גראמאפאן, 7,52 הויז-ווירטשאפט, 11,40 פרעסע, ידיעות, 11,57 צייט-סיגנאל, 12,05 גראמאפאן, ידיעות, 12,38 מוזיק, 3,25 עקספארט, 3,30 קאמוניקאט, 3,40 קאנצערט פון בראניסלאווא ראטשטאט, 4,10 פראגראם פאר קינדער, 4,40 גראמאפאן, 4,55 דזשעז-ארקעסטער, 5,50 רעפערטואר פון די טעאטערן, קאמוניקאט פון לאדז, 6,00 רעפעראט, ליטעראַרישע שמועסן, 6,35 גראמאפאן, 6,45 פעליעטאן, 7,05 פערשידענעס, 7,25 „דאס יאהר 1933 אין דער ליטעראטור" — רעפעראט, 7,40 ספארט, ידיעות, 8,00 קאנצערט, 9,00 רעפעראט, 9,15 לידער-קאנצערט, 10,00 טאנץ-מוזיק, 11,00 קאמוניקאטן, ידיעות, 11,05 טאנץ-מוזיק

* * *

פון אויסלאנד

4,15 דאווענטרי — סימפ. קאנצערט, 7,00 בערלין — סימפ. קאנצערט, 7,15 ריגא — סימפ. קאנצערט, 8,00 שטאקהאלם — סימפ. קאנצערט, 8,00 קעניגסוואוסטערהאוזען — סימפ. קאנצערט, 8,05 פראג - פעסטיוואל, 8,05 וויען — סימפ. קאנצערט, 8,40 רוים — אפערע, 9,30 שטראסבורג — סימפ. קאנצערט, 9,45 פאריז — סימפ. קאנצערט, 10,20 דאווענטרי — סימפ. קאנצערט.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —		81.00
3 פראצענטיגע בוידאוולאנע	—	38.50
4 „	דאלארוקא —	49.30
7 „	סטאביליזאציע (אמ.)	54.50
8 „	ווארשאווער פאנד-בריף	49.63
8 „	לאדזער „ „	46.25
ענגלישער פונט — — —		29.03
דאלאר — אפיצ. 5.64, נישט אפיצ. —		5.60
גאלד-דאלאר — — — —		8.99
גאלד-רובל — — — —		4.69
דייטשער מארק — — —		2.12

מיר מאכען קיין געשעפטן נישט מיט אונזערע בלוטיגע דייטשע שונאים!

מעלדונגען

געזעלשאפט קולטור ליגע, לאדוש.

מיטוואך דעם 20. און פרייטאג דעם 22-ט ד.ח. 2 גרויסע הנחה פארשטעלונגען אין שטאטישען טעאטער.

די סטאטראל ארטיסטישע אגט. ארגאניזירט אויף מיטוואך און פרייטאג דעם 20-טען און 22-טען ד.ח. צוויי גרויסע הנחה-פארשטעלונגען אין שטאטישען טעאטער צו די ביליגסטע פרייזען, פון 30 גר. ביז 2.30 (ביי דער קאסע ביז 4.40). אויסער דעם ווערט ארויסגעגעבען הנחה בילעטען אין שטאטישען טעאטער אויף פרייטאג, שבת און זונטאג צו ביליגע פרייזען.

הנחה בילעטען אין קינא'ס.

די אגט. גיט ארויס הנחה-בילעטען אין די בעסטע קינאס ביי אונז אין שטאט. די הנחה-בילעטען זענען גילטיג יעדען טאג (אויך שבת או זונטאג). הנחות אויף אלע פלעצער.

שפראך - קורסען.

סוועהרען באך אנגענומען איינשרייבונגען אויפ'ן קורס פון פרעמדע שפראכען: ענגליש, פראנצויזיש און רוסיש, דער אפצאהל פארן גאנצען קורס איז 10 זל., איינשרייב-געלד 1 זל.

די עספעראנטא-סעקציע ביי דער געז. „קולטור-ליגע" ארגאניזירט א קורס פון עספעראנטא פאר אנפענגער. איינשרייבונגען ווערען שוין אנגענומען.

איינשרייבונגען אויף דער קאלאניע אין זאקאפאנע.

די אגט. פאר טוריסטיק און לאנדקענטעניש נעמט אן איינשרייבונגע ואויף דער קאלאניע אין זאקאפאנע אויפ'ן 1-טען יאנואר.

הנחה-בילעטען, איינשרייבונגען און אינפאר מאציעס אין סעקרעטאריאט פון „קולטור-ליגע" זאכאדניע 68 (פראנט פארטער) טעל. 191-15 פון 10 ביז 3 און פון 4.30 ביז 9.30 אווענד.

גראסער ביבליאטעק אין לאדז, זאכאדניע 68

דער חודש דעצעמבער איז דעקלערט געווארען אלס ווערביר חודש פאר דער ביבליאטעק. אין דער ביבליאטעק געפינען זיך די בעסטע אויסגאבען אין דער יידישער און פוילישער שפראך, רייכע קינדער - אפטיילונג, חודש - אפצאהל פון 40 גר. אן. ביים איינשרייבען זיך אין דעם חודש — גרויסע הנחות. די איינשרייבונגען קומען פאר יעדען טאג פון 1 ביז 3 נאכמ. און 6 ביז 10 אווענד, שבת פון 10 ביז 2. און פון 5 ביז 8 אווענד.

הנחה-בילעטען אין קינאס, אין שטאטישען טעאטער און אויף קאנצערטען אין דער ביבליאטעק א. ג. ב. בארא באוו, אל. קאשטשושקי 9.

די קולטור קאמיסיע ביי דער בא"אכאר-ביבליאטעק, אליא קאשטשושקי 9 גיט ארויס הנחה-בילעטען אין קינאס, אין שטאטישען טעאטער און אויף קאנצערטען.

די הנחות זענען וויטגעהענדע און זענען גילטיג אויף אלע טעג און סעאנסען.

הנחה-בילעטען אין פוילישען טעאטער זענען גילטיג יעדען טאג אויך אויף פרעמיערעס.

די ביבליאטעק איז טעטיג יעדען טאג פון 10 פריה ביז 2 באכמ. און פון 4 ביז 10 אוו.

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

8 טראַוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט. זונטאג פון 11—2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל. אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

קלאנג-קינא CAPITOL

היינט און פאלגענדע טעג פרעזענטירען מיר! סימפאניע פון ליבע און טענץ פון King Vidor

„גן-עדן-פויגעל" Dolores del Rio

רייץ פון עגזאטיזם אויף די ווייטע אינזלען פון די צפון-ימים! פרעכטיגע קרעאציע פון דער לאנג נישט-געזעהענער

מיט'ן אנטייל פון JOEL MAC CREA

אנהייב 4.30 נאכמיטאג. — דער זאל איז גוט בעהייצט.

נעקסטער יום-טוב-פראגראם: „Urwis z Hiszpanji"

כירורגישער קאבינעט

Dr. med. M.

Eljasberg

80 פיעטריקאווער 80

טעל. 117-87.

נעהמט אן פון 3—5 נאכמיטאג.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

צו פערמיטען פון זאפארט 2 צימער, קארידאר און א קיך, פארטער, ערשטקל. רעמאנטירט, זון-וואוינונג צו ארייקציהען; 2 צימער מיט א קיך, 2. שטאק, פראנט, זון-וואוינונג; 2 צימער מיט א באלקאן אין סקווער אריין, קאליע-גארטען, געאייגנעט פאר א ביטשריסטען-ביורא אדער קאנטאר, אויך א פריוער-אנשטאלט מיט 2 צימער און קיך, עקזיסטירט 20 יאהר אויף דער זעלבער שטעל, עווענטועל אויף א מעבלירטע, רעסטאראציע, ביר-שענק, אויך איינציגע קעלער פאר ווארשטאטען אדער וואוינונגען. צו ערפאהרען אויפ'ן ארט ביים ווירט סקווערעווע 18. (118)

פערשידענעס

איך זוך צו קויפען א שטאנץ צו שטאנצען אייזען. צו וויסען געבען ביי ברעסלער, פאלודניאווא 10. 6889

בוכהאלטער און רוטינירטער ביזנעסמאן מיט לאנגיעהריגער פראקטיק האט נאך איינינע פרייע שטונדען. פאר אנערקענען די ביכער גאראנטיר איך מיט קויציע. פרייזען מעסיגע. 6574

Leon Krell, Piotrkowska 86, m. 37

שנעלער אויסלויף פון פאטענטען און רעגיסטריר - קארטען פאר דעם יאהר 1934 אין ביורא

ב. מאז,

פיעטריקאווער 10

רוטינירטע

קראנקען-שוועסטער

נעמט אן:

דיזשורען, מאסאזשן און איינשפריצונגען.

טעלעפאן 157-49

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

מ. שאץ

לאדז, פעטריקאווער 37.

טעל. 230-85

פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א.

LECZNICA

chorób

uszu, nosa i gardła

מיט שטענדיגע בעטען

עס ארדינירען די דאקטוירים:

Dr. IMICH, Dr. WOŁYŃSKI

PIOTRKOWSKA 55

fr. I p., tel. 174-74.

כירורגישער קאבינעט

פון Dr. med.

A. FORSZANSKI

Piotrkowska 101

tel. 210-76

נעהמט אן פון 1—2 און פון 5—7 אוונט אפעראציעס, אפאטרונקעס, קווארץ, דיאטערמיע א. ז. וו.

לעטשניצע - פרייזען.

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9 — 1 פארטימאג. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

כירורגישער קאבינעט

Dra med.

M. Kantol

איז נעווארען איבערגעטראגען אויף זשעלאנא 5

טעל. 112-22

נעהמט אן פון 1—3 און פון 6—8 אוו.

לעטשניצע-פרייזען.

כירורגישער קאבינעט

Dr. med.

J. Szreiber

געפינט זיך יעצט אויף

Narutowicza 9 tel. 122-95

אפעראציעס, אפאטרונקעס, הילם ושילקעס א.ע.ה. נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו.

לעטשניצע-פרייזען.

אונזער חנא-פערקויף איז א גליקליכער טראף,

מא ווארט נישט און גייט שוין און קויפט שוין ביי „פאוו",

און מאכט נישט קיין שהיות און לויפט שוין אהין,

אט דאס איז געדענקט אים (ד. 23 ד. ח.) דער לעצטער טערמין.

„PAW"

פעטריסאווער 154, טעל. 141-96.

זיכערע הילה און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין נוח, פאר הויקערס אהן פיס.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, און עס פעלט ארויס אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דאן פאדערירען די קישקעס ווערט ער ברענדיג און שטערבליך. ספעציעלע גומענע הייל-באנדאזשען בעזונדעע: זיכער דעם שמערצען ברוך, אויך פאר הויקערס, לייזונגען ספעציעלע הייל-גארטען און אפאראטען פאר פערקריפטע פיס און פלאטפיס, ווי אויך קינסטליכע נאטירליכע פיס.

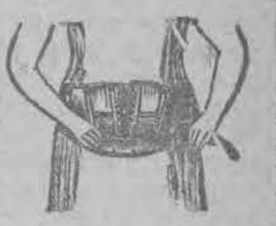

סטאנדערט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

זייט דעם ערשטען אקטאבער ד. י. ווערען אלע קראנקע אין מיין ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט נור פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

אכטונג

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם געעהרטען ספעציאליסט ה' ראפאפארט, דיר. פון ארטאפעדער אנשטאלט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) דריק איך אוים עפענטליך מיין הארציגע דאנקבארקייט פאר זיין אנלעגען מיר דעם ספעציעלען ארטאפעדישען הייל-גומי-באנדאזש לויט זיין אויסגעצייכענטע מעטאדע, וועלכער האט מיך געצליך אויסגעהיילט. ס'האט מיר געדראהט צו פלאצען דער בויך, און יעצט בין איך געזונד און בין פעהיג צו דער ארבעט.

Dr. M. Morgenroth,

Sędzia apelacyjny.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

טעקסט — פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער ווירט. שפאלטען

אין טעקסט—40 „ „ „ „ —66 „ „ „ „ 4

נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ —18 „ „ „ „

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער. אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער ווירט. שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

רעדאקציע, וועלכע ענדערען נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טאן פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנט. וואורטליך. די ארמינ. איז אפען ביטאג און פיינאכט